Kerkplein 2
Postbus 200
3940 AE Doorn

T (0343) 56 56 00
F (0343) 41 57 60
E info@heuvelrug.nl

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Samen buitenspelen.kom

Speelruimtebeleidsplan 2009-2018

Datum 3 maart 2009
Afdeling Afdeling Openbare Ruimte
Auteur R.H.G. Ellenbroek
(Utrechtse Heuvelrug)
P.J. Wegdam
(OBB Ingenieursbureau)

Inhoudsopgave

1 Inleiding **3**

2 Samenvatting **7**

3 Theoretische onderbouwing Speelruimte **11**

4 Inrichting van speelruimte **17**

5 Realisatie van speelruimte **27**

6 Behoud van speelruimte **31**

7 Samenwerken aan speelruimte **33**

8 Overzicht financiële consequenties **35**

Bijlage: 1 Samenvatting Analyse **41**

1 Inleiding

Dit beleidsplan "Samen buitenspelen.kom" geeft het beleid van gemeente Utrechtse Heuvelrug voor de openbare speelvoorzieningen.

Achtergrond

De gemeente beheert 374 speeltoestellen op 105 speelvoorzieningen. De gemeente is als beheerder wettelijk verplicht te zorgen voor veilige speelvoorzieningen. Deze verplichting volgt uit het warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (1997).
Na de herindeling in 2006, bleek dat er in de verschillende dorpen redelijk veel achterstand was in het onderhoud en de vervanging van speeltoestellen. De veiligheid en beheerkwaliteit van de speeltoestellen was in veel gevallen slecht. College en Raad hebben daarom vanaf 2007 middelen beschikbaar gesteld, voor de vervanging van de speeltoestellen. Inmiddels is een groot deel van de achterstand in de vervanging ingelopen en is de beheerkwaliteit van de toestellen goed.

Waarom een speelruimtebeleidsplan?

Het is niet alleen belangrijk dat de speelvoorzieningen veilig en goed te gebruiken zijn, ze moeten ook aansluiten bij de behoefte van de doelgroep. Ze moeten op de juiste plek liggen, aansluiten bij de leeftijdscategorieën, veilig te bereiken zijn, voldoende te bieden hebben, enzovoorts. Kortom het aanbod aan speelvoorzieningen moet aansluiten bij de behoeftes van de doelgroep.
In de huidige situatie verschilt het aanbod aan speelvoorzieningen sterk binnen en tussen de dorpen. Hierin heeft tot op heden geen harmonisatie plaatsgevonden.
In gemeente Utrechtse Heuvelrug leeft daarom de wens om te komen tot een integraal gemeentelijk en geharmoniseerd speelruimtebeleid. Er wordt gezocht naar een beleidsplan waarmee invulling wordt gegeven aan het realiseren van uitnodigende speelplekken ten behoeve van spelen, bewegen en ontmoeten. De gemeente wil inzicht in een passende speelstructuur, gerelateerd aan het kinderaantal en de leeftijd van de kinderen. Ook wil zij graag overzicht om passend beheer, onderhoud en vervanging te kunnen toepassen.

Doelstelling en visie

Het doel is te komen tot een praktisch en breed gedragen speelruimtebeleidsplan dat invulling geeft aan een evenwichtige verdeling van speelvoorzieningen over dorpen en kinderen. Daarbij wordt rekening gehouden met de mate van informele bespeelbaarheid van de verschillende buurten.

De bijbehorende visie is dat er in de openbare ruimte voldoende en veilige ruimte om te spelen moet zijn. Naast deze zogenaamde informele speelruimte moet er een evenredig verdeeld aanbod aan formele speelvoorzieningen aanwezig zijn. Beide dienen aan te sluiten bij het aantal, de leeftijd en de behoefte van de doelgroep per dorp. Voor het aanbod van formele speelvoorzieningen dienen er voldoende structurele financiële middelen te zijn, zodat het mogelijk is passend beheer, onderhoud en vervanging uit te voeren.

Hoeveel speelruimte is er?

Werkwijze speelruimtebeleidsplan

OBB ingenieursbureau is voorjaar 2007 gestart met een inventarisatiefase. Er zijn veldinventarisaties uitgevoerd, maar ook inwoners en de doelgroep zijn sterk betrokken. Medio 2007 bleek dat de bestuurlijke kaders voor de uitwerking van het speelruimtebeleid onvoldoende duidelijk waren. Deze bestuurlijke kaders zijn vervolgens door de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling opgesteld, in de Kadernota Jeugd, "Pimp my Heuvelrug". Deze nota is zomer 2008 vastgesteld, waarna gestart is met de vervolmaking van het speelruimtebeleidsplan.
Bij het opstellen van dit beleidsplan zijn diverse partijen betrokken. Alle partijen hebben op verschillende manieren input gegeven, zodat het breed gedragen wordt en er aangesloten wordt op de diverse gebruiksgroepen en beleidsvelden.

Leeftijdsaanduidingen

Dit speelruimtebeleidsplan richt zich op kinderen, jeugdigen en jongeren in de leeftijd van 0 t/m 18 jaar. In het speelruimtebeleidsplan wordt de volgende indeling in leeftijdscategorieën gehanteerd.

kinderen	=	van 0 tot en met 5 jaar
jeugd	=	van 6 tot en met 11 jaar
jongeren	=	van 12 tot en met 18 jaar
doelgroep	=	van 0 jaar tot en met 18 jaar

KinderKlankBord

Om te weten te komen wat de jeugd belangrijke speelruimte en -mogelijkheden vindt is gebruik gemaakt van een KinderKlankBord. Dit instrument bestaat uit drie onderdelen: een rondgang, een speelmogelijkhedenenquête en een buurtplattegrond. Begin april 2007 is het kinderklankbord uitgevoerd.

Rondgaan in de wijk

- *Rondgang:* om een indruk te krijgen hoe de jeugd speelt in haar woonomgeving zijn rondwandelingen met hen gemaakt. Een selectie van 17 basisscholen in Utrechtse Heuvelrug is betrokken bij de rondgangen.
- *Enquête:* aan de scholen is een enquêteformulier toegezonden over de verschillende buitenspeelmogelijkheden. Bijna alle scholen hebben meegewerkt aan de enquête.
- *Buurtplattegrond:* de scholen zijn verzocht samen met de jeugd een buurtplattegrond te maken. Op de plattegrond zijn tekeningen en citaten over allerhande plekken in de buurt verwerkt. Zeven scholen hebben samen ruim 60 plattegronden gemaakt.

Inspraak jongeren
Om een indruk te krijgen van de behoefte aan speel-, sport- en ontmoetingsmogelijkheden voor jongeren is per dorp een jongerenoverleg georganiseerd in dezelfde periode als het kinderklankbord. Het overleg is georganiseerd in samenwerking met jongerenwerk. Tijdens dit overleg hebben de jongeren hun mening gegeven over de voorzieningen via een enquête en een gesprek. Gemiddeld werden dit overleg bezocht door circa acht jongeren.

Inspraak belanghebbenden
Via een oproep in het gemeentenieuws zijn inwoners gevraagd informatie in te brengen. Dit kon door een enquête op de gemeentelijke website in te vullen of een schriftelijke reactie te sturen. Op deze manier is onder meer aan ouders van kinderen een inspraakmogelijkheid gegeven. Circa 40 inwoners hebben in april 2007 van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Ambtelijke werkgroep speelruimtebeleidsplan
Het speelruimtebeleid heeft raakvlakken met diverse werk- en beleidsvelden. Daarom is het plan in breed overleg met een ambtelijke werkgroep opgesteld. In deze werkgroep zaten vertegenwoordigers vanuit alle afdelingen die betrokken zijn bij spelen: Openbare Ruimte, Maatschappelijke Ontwikkeling en Wijkbeheer.

Veldinventarisatie
Om een volledige indruk te krijgen van de bespeelbaarheid van alle buurten is gelijktijdig met het kinderklankbord een aanvullende veldinventarisatie uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar zowel formele speelruimte (speelplekken) als informele speelruimte.

Rondgaan door de wijk

Overige beleidsvelden
Naast het ambtelijk overleg en de inspraak zijn de volgende relevante beleidsstukken van de gemeente gebruikt bij het opstellen van het speelruimtebeleidsplan:
- Kadernota Jeugd "Pimp my Heuvelrug";
- Speelruimteplan voormalige gemeente Doorn;
- Speelruimteplan voormalige gemeente Driebergen-Rijsenburg;
- Speelruimteplan voormalige gemeente Maarn;
- Beleidsnotitie Jeugd- en Jongerenwerk "Van goede shizzle tot ijscoman".

In de kadernota jeugd "Pimp my Heuvelrug" zijn doelen gesteld voor onder andere gezondheid, vrije tijd en veiligheid. De volgende doelen en acties zijn van invloed op dit beleidsplan:
- Meer bewegen – gezonde leefstijl en stimuleren van bewegen in de buitenlucht;
- Speelruimte en speelmogelijkheden aansluitend bij de behoefte van de verschillende leeftijdscategorieën;
- Ontmoetingsplekken oudere jeugd in het teken van bewegen – stimuleren ongeorganiseerd sporten;
- Afname aantal herhaalde meldingen overlast over dezelfde ontmoetingsplek jeugd met 50%;
- Beweegplekken voor jongeren van 12-18 jaar, geen jop's;
- Veiligheid op school, op straat en thuis;
- Veilig buiten spelen.

2 Samenvatting

Struinen door het groen

Spelen is belangrijk, want spelen is leren. Van jongs af aan leren kinderen door spel vaardigheden te ontwikkelen op onder andere motorisch en sociaal gebied; leren klimmen, maar ook leren delen en samenwerken. Voor spel is ruimte nodig. En zoals kinderen uitgroeien tot jeugdigen en jongeren, zo groeit de speelruimte en de afstanden die ze afleggen met hen mee. Kinderen (0-5 jaar) spelen rondom huis en kunnen veel op slechts 20m2. Jeugdigen (6-11 jaar) trekken echt de buurt en wijk in en hebben meer ruimte nodig. Jongeren (12-18 jaar) verplaatsen zich door het hele dorp en een geschikte plek beslaat minimaal 1000 m2.
De wijze waarop de doelgroep speelt, hangt niet alleen af van de leeftijd. Elk kind is uniek en ook zaken als geslacht, cultuur en beperking zijn eveneens bepalend. Uit onderzoek blijkt dat speelplekken vaak onvoldoende inspelen op de behoeften van de doelgroep met een beperking, meisjes en tieners. Ook skaters vormen een specifieke gebruikersgroep. De gemeente houdt bij de inrichting van speelplekken rekening met de wensen van die specifieke gebruikersgroepen.
Veel belangrijker dan speeltoestellen is voldoende fysieke ruimte om te spelen. Als er voldoende ruimte is en de ruimte voldoende afwisseling biedt, zijn speelvoorzieningen nagenoeg overbodig. Voetballen op straat, struinen door de bosjes, tikkertje op het grasveld, praten op een bankje of met een vlot over de beek; de mogelijkheden en de creativiteit van de doelgroep zijn onbegrensd. De openbare ruimte die geschikt is om te spelen noemen we ook wel de informele speelruimte. De gemeente streeft naar zoveel mogelijk informele speelruimte en probeert de bespeelbaarheid van de openbare ruimte te verbeteren bij (her)inrichtingen. Om dit te stimuleren ontwikkelt de gemeente een ideeënboek voor bespeelbaarheid van de openbare ruimte.

Helaas is er in bebouwd gebied vaak onvoldoende informele speelruimte en moeten speelvoorzieningen, de zogenoemde formele speelruimte, worden aangelegd. De laatste jaren zijn normen ontwikkeld voor de hoeveelheid informele en formele speelruimte die in de dorpen aanwezig moet zijn. Deze normen zijn ontwikkeld op basis van ervaringscijfers van OBB Ingenieursbureau. In de normen wordt rekening gehouden met afstanden[1], barrières (zoals grote wegen) en aantallen kinderen. De gemeente hanteert deze normen om voldoende speelruimte en speelmogelijkheden te realiseren voor de doelgroep.
Door de hoge druk op de openbare ruimte is het moeilijk om voldoende speelruimte te realiseren in de dorpen. De gemeente zoekt naar win-winsituaties door meervoudig ruimtegebruik. Schoolpleinen en sportvelden zijn vaak heel geschikt als speelruimte.

[1] De NUSO (de landelijke speeltuinvereniging) heeft o.a. afstanden omschreven die kinderen, jeugdigen en jongeren afleggen.

Geschikte speelruimte en speelvoorzieningen voldoen aan een aantal algemene eisen. De belangrijkste zijn schoon, veilig, prettig om te verblijven en natuurlijk voldoende uitdaging! Binnen de gemeente blijken hondenpoep en het verkeer de grootste bedreiging voor speelruimte. Het veilig houden van speelvoorzieningen is een wettelijke plicht, die volgt uit het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (maart 1997). Ook een hut op gemeentelijk terrein is in die zin een speeltoestel waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Een (tijdelijke) hut kan gezien worden als een tijdelijk speeltoestel en valt daarom niet onder het WAS. De gemeente staat daarom het bouwen van hutten toe in de schoolvakanties.

Onderhoud van speeltoestellen

Realisatie van speelruimte vraagt om voortdurende aandacht. Voor de lange termijn borgt de gemeente speelruimte via het bestemmingsplan en het programma van eisen voor inrichting openbare ruimte. Op de korte termijn (5 jaar) is het nodig om 40 speelplekken nieuw te realiseren, en circa 65 speelplekken in meer of mindere mate aan te passen. Daar staat tegenover dat 21 speelplekken kunnen vervallen. Dit blijkt uit de analyse die in het kader van dit speelruimtebeleidsplan is uitgevoerd in onze gemeente door OBB Ingenieursbureau. Per dorp, wijk en buurt is de huidige hoeveelheid informele en formele speelruimte in beeld gebracht en afgezet tegen het streefbeeld. Ook inwoners zijn hierbij betrokken via een enquête, een kinderklankbord en jongerenbijeenkomsten. Het streefbeeld is bepaald aan de hand van de speelruimtenormen van OBB.

Huttenbouwen in de schoolvakanties

Het huidige aantal speelplekken van 95 stijgt met de nieuwe en te vervallen plekken naar 114 in het voorgestelde streefbeeld. Tegelijkertijd stijgt het aantal speeltoestellen van 298 nu naar 429 in het streefbeeld. Hierdoor wordt het voorzieningenniveau op de speelplekken verbeterd, en wordt er meer geboden voor de verschillende leeftijdsgroepen. Op deze manier stijgt zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de speelvoorzieningen in de gemeente. Van de bestaande plekken worden het merendeel aangepast, zodat deze beter aansluiten op de voorgestelde leeftijdsdoelgroep. Daarnaast worden plekken 'verhuisd' zodat het netwerk van speelplekken meer evenredig verdeeld wordt en de speelplekken daar liggen waar de doelgroep woont.

De financiële middelen voor aanleg, onderhoud, beheer en vervanging van speelvoorzieningen moeten in de juiste verhouding aanwezig zijn. Voor realisatie van het streefbeeld is eenmalig € 986.500 nodig. Een klein deel van dit geld is beschikbaar, maar voor € 627.269 ontbreekt nog de dekking. Voor beheer en onderhoud is na realisatie van het streefbeeld € 98.101 per jaar benodigd. Het budget hiervoor is € 79.000. Voor vervanging na realisatie van het streefbeeld is geen tekort. De jaarlijkse kosten worden geraamd op € 116.990 , terwijl jaarlijks € 125.000 beschikbaar is.
Al met al moet er fors geïnvesteerd worden om voldoende speelruimte en speelvoorzieningen te realiseren voor kinderen, jeugdigen en jongeren in onze gemeente. Het is niet realistisch al deze maatregelen in een jaar te realiseren. Daarom wordt voorgesteld om in 5 jaar tijd gefaseerd naar het streefbeeld toe te werken.

De middelen die nodig zijn voor realisatie van het streefbeeld, worden opgevoerd via de reguliere procedure van de kadernota en begroting. De discussie over toekenning van de middelen kan dan integraal gevoerd worden.
De gemeente staat niet alleen in de realisatie van speelruimte. Ook woningbouwverenigingen en projectontwikkelaars hebben een rol. De gemeente werkt waar mogelijk samen met deze partners om speelruimte te realiseren. Daarnaast hebben ook inwoners een belangrijke rol. Allereerst moeten zij accepteren dat er in de openbare ruimte gespeeld wordt. Daarnaast worden zij via bewonersparticipatie actief betrokken bij de aanleg en inrichting van speelplekken. De doelgroep heeft een heel belangrijke stem bij de aanleg van speelruimte. Het is immers voor hen en zij zijn de ervaringsdeskundigen bij uitstek.

3 Theoretische onderbouwing Speelruimte

3.1 Speelruimte, waarom?

3.1.1 Speelruimte is belangrijk!

Spelen is in al haar vormen van wezenlijk belang voor de ontplooiing van de opgroeiende doelgroep en is de basis voor haar geestelijke en lichamelijke ontwikkeling. Om de ontwikkeling maximaal te kunnen stimuleren, is het nodig inzicht te hebben in de functies die spelen daarbij heeft.

Spelen is leren

Globaal zijn er drie functies van spel te omschrijven:

- Motorisch-lichamelijk, zoals het verbeteren van de grove en fijne motoriek, maar ook van visuele, auditieve en tastwaarnemingen;
- Sociaal-emotioneel, zoals het ontwikkelen van het zelfbeeld, zelfstandigheid, sociale vaardigheden, sociale zelfredzaamheid en het ontwikkelen van normen en waarden;
- Cognitief-psychisch, zoals logisch denken, probleemoplossen, structureren van ruimte, tijdsbeleving en de creatieve competentie.

Randvoorwaarden zijn uitdaging en variatie. De aanwezigheid van een uitdagende en gevarieerde speelruimte verruimt de mogelijkheden.

3.1.2 Kinderen, jeugdigen en jongeren hebben recht op speelruimte

Kinderen, jeugdigen en jongeren (de doelgroep) hebben recht op speelruimte. Er is nog geen expliciete wet die overheden verplicht om speelplekken aan te leggen. Wel is een dergelijke verplichting te ontlenen aan de *'Universele verklaring van de rechten van de mens'*. Hierin staat geschreven dat ieder mens recht heeft op vrije ontplooiing van zijn persoonlijkheid.
Nog belangrijker is het verdrag over de *Rechten van het kind* dat werd aangenomen door de Verenigde Naties op 20 november 1989. Het omvat alle kinderrechten, geldt wereldwijd en heeft dezelfde kracht als een wet in Nederland. Het verdrag is eigenlijk een contract tussen de overheden en hun minderjarige bevolking. Het is de plicht van elke overheid om daarmee rekening te houden.

Ruimte om te spelen?!

Lid 1 van Artikel 31 uit dit verdrag luidt:
De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.

3.1.3 Het belang van informele en formele speelruimte

De SP (Mw. Agnes Kant) heeft in 2003 een initiatiefwet ingediend over speelruimte. Deze initiatiefwet met daarin de zogenoemde 3%-norm[2] voor speelruimte heeft het niet gehaald tot wet. Wel heeft toenmalig minister Dekker naar aanleiding van dit wetsvoorstel in 2006 een brief rondgestuurd aan alle Nederlandse gemeenten. In deze brief uit de regering de zorg dat kinderen ogenschijnlijk minder buitenspelen en dat dit zou komen door een tekort aan speelruimte en ontwikkelingsmogelijkheden. De gemeenten worden verzocht invulling te geven aan de 3%-norm, met als aandachtspunt de integrale ruimtelijke ontwikkeling. Dus er dienen niet alleen speelplekken gemaakt te worden, maar ook trapveldjes, parken, waterkanten, natuurgebieden, pleinen, en dergelijke, dienen geschikt en bereikbaar te zijn voor kinderen om te spelen. De minister vraagt om ruimte voor informeel spel.

Met informele speelruimte wordt de ruimte aangeduid waar de doelgroep leeft, woont en (veilig) kan spelen, zoals de straat, de stoep, het plantsoen en het water, maar waar geen specifieke speeltoestellen staan.
Met formele speelruimte wordt de ruimte aangeduid die specifiek en exclusief is ingericht voor de speelfunctie (de speelplekken met voorzieningen).

3.2 Speelruimte, voor wie?

3.2.1 De behoefte aan speelruimte is leeftijdsgebonden

Zodra een baby kan lopen maakt deze gebruik van speelruimte. Dit gebruik neemt snel toe en vervolgens geleidelijk weer af tot een jongere ongeveer 18 jaar is. Er zijn geen scherpe scheidslijnen tussen leeftijdscategorieën, maar bij de beoordeling van speelruimte hanteren we de schoolindeling.

- *De kinderen (0 tot en met 5 jaar)*
  Voor kinderen tot en met circa drie jaar is de speelplek een plaats waar hij of zij onder begeleiding van een oudere veilig kan liggen, kruipen, staan of rondstruinen. Het alleen en zelfstandig spelen van een dergelijk jong kind vindt plaats in de besloten omgeving van de woning, bijvoorbeeld in de tuin, de woonkamer of eventueel direct bij de voordeur. Als de kinderen naar groep één en twee van de basisschool gaan, worden ze langzaamaan steeds zelfstandiger en willen en mogen ze meer hun omgeving verkennen. Dat gebeurt eerst dicht bij huis, zodat de ouders nog enig zicht op het kind hebben, maar al snel verder de straat in waar het kind steeds meer nieuwe mogelijkheden vindt om te spelen. Binnen gemeente Utrechtse Heuvelrug[3] wonen 3.094 kinderen.

Dicht bij huis spelen

[2] Van de openbare ruimte zou 3% de bestemming speelruimte moeten krijgen. Bezwaren waren dat bij deze norm elke vorm van kwalificatie ontbrak en er geen rekening werd gehouden met het aantal kinderen. Ook zouden de kinderen dan in "speelhokjes" worden gezet zonder integratie van het spelen in de openbare ruimte.
[3] Peildatum aantallen kinderen, jeugdigen en jongeren 31-12-2008.

- *De jeugdigen (6 tot en met 11 jaar)*
  De groep die in dit beleidsplan als jeugdigen wordt aangeduid betreft de kinderen uit de groepen drie tot en met acht van de basisschool. Op deze leeftijd gaan ze steeds meer op ontdekkingstocht uit en doen ze dit vaker in groepsverband. Jeugdigen uit de onderbouw mogen vaak nog geen drukke straten oversteken en moeten dichter bij huis blijven. Vanaf een jaar of acht echter zwermen ze uit over de gehele buurt en soms al over het gehele dorp. Het schoolplein is voor hen vaak een belangrijke speel- en ontmoetingsplek. Binnen gemeente Utrechtse Heuvelrug wonen 3.879 jeugdigen.

De buurt in

- *De jongeren (12 tot en met 18 jaar)*
  Eenmaal op het voortgezet onderwijs treedt er meestal weer een gedrags- en interesseverandering op. De jongeren blijken de al dan niet daartoe ingerichte openbare ruimte vaak te gebruiken om zich te verzamelen, rond te hangen en te sporten. Ze verplaatsen zich hiervoor zelfstandig over het gehele dorp of zelfs naar een ander dorp. In gemeente Utrechtse Heuvelrug wonen 4.488 jongeren.

Elkaar ontmoeten en samen sporten

Jong volwassenen / jongeren van 19 tot en met ongeveer 23 jaar gebruiken de openbare ruimte veel minder. Een groot deel van deze oudere jongeren zal gaan studeren (verhuizen) of werken en hun vrijetijdsbesteding vindt in toenemende mate binnen plaats, zoals in het café of sportcentrum. Wel zal een aantal (nog) gebruikmaken van de voorzieningen voor de jongeren. Het is echter niet noodzakelijk voor deze groep specifieke voorzieningen te realiseren.

3.2.2 Gebruiksgroepen met specifieke behoeftes

Ieder mens is uniek en heeft een eigen ontwikkelingspatroon. Dit is ook afhankelijk van bijvoorbeeld cultuur of beperking. Daarom is het bij het realiseren van speelruimte belangrijk om rekening te houden met deze verschillen. Binnen de doelgroep van 0 tot en met 18 jaar zijn een aantal gebruiksgroepen aanwezig waarvoor specifieke aandacht nodig is. Hierbij valt te denken aan de groep met een beperking, meisjes, tieners en skaters. De gemeente houdt bij de inrichting en aanwijzing van speelplekken rekening met de specifieke gebruikersgroepen. Zij kunnen dan voor een groot deel gebruik kunnen maken van de aanwezige voorzieningen.

Een vogelnestschommel is een voorbeeld van een speeltoestel dat ook voor de doelgroep met een beperking geschikt is.

- *Doelgroep met een beperking*
  Ongeveer 10% van de doelgroep in Nederland is zichtbaar of niet zichtbaar gehandicapt. Van die 10 % is 15% gebonden aan een rolstoel. Speelterreinen in onze gemeente moeten ook voor kinderen met een beperking toegankelijk zijn. Bij de inrichting van speelvoorzieningen zal rekening worden gehouden met de wensen van de gebruikersgroep met een beperking.

- *Meisjes*
  Speelplekken zijn vaak stoer en robuust en vooral voor jongens ingericht. Meisjes stellen andere eisen aan speelplekken. Voor meisjes is bijvoorbeeld een zitplaats om samen te kletsen (erg) belangrijk. De gemeente houdt bij de inrichting van speelplekken rekening met de specifieke wensen van meisjes.
- *Tieners*
  Tieners zijn de jongens en meiden van 12 tot 14 jaar. Ze zijn net van de basisschool en zitten in de laagste klassen van het voortgezet onderwijs. Ze vallen vaak in het gat tussen kind en jongere. Daardoor ontbreekt het vaak aan geschikte plekken waar ze elkaar kunnen ontmoeten.

Meisjes die touwspringen

- *Skaters*
  Skaters zijn een groep die vragen om een specifieke inrichting van een speelplek. Gemiddeld genomen doet een klein deel van de gehele doelgroep actief aan skaten. Voor deze groep is het voornamelijk van belang dat een skatevoorziening voldoende te bieden heeft voor verschillende niveaus van kundigheid. Vaak leert de jongere generatie binnen de groep de kunst van de oudere.

3.2.3 Speelruimte voor senioren

De laatste jaren is er een duidelijke wens zichtbaar van senioren die de buitenruimte gebruiken als sport- en ontmoetingsruimte. Senioren zijn dan ook een speciale (groeiende) groep van gebruikers van de openbare ruimte. Hoewel senioren niet behoren tot de doelgroep waarvoor dit beleidsplan wordt geschreven, maken ze wel gebruik van “spelvoorzieningen” zoals een jeu-de-boulesbaan. Het realiseren van een dergelijke voorziening is echter alleen zinvol als daar expliciet behoefte aan blijkt te bestaan op een plek waar veel senioren wonen of samenkomen. De gemeente zal per situatie afwegen of wel of niet aan het verzoek tegemoet wordt gekomen. Beleidsmatig maakt het geen deel uit van deze nota.

3.3 Speelruimte, hoe en waar?

Wat is er natuurlijker dan spelen? Spel is onlosmakelijk verbonden met leven, met samenzijn, met het functioneren als individu en als lid van een groep. "Natuurlijk", roept iedereen, "spel is belangrijk en er moet ruimte zijn voor spel, veilig spel wel te verstaan." De wijze waarop kinderen, jeugdigen en jongeren spelen ontwikkelt zich naarmate ze ouder worden.

Kinderen spelen dicht bij huis, bij wijze van spreken onder het keukenraam. Ze zijn bezig om materialen en bewegingen te leren kennen. Omdat een jong kind geen gevaren kan onderscheiden, is het belangrijk dat er geen of zeer weinig auto’s, brommers en fietsers rijden over de in gebruik zijnde informele speelruimte. Daarom zijn de tuin, de oprit en de stoep en in mindere mate de straat en het grasveldje aangrenzend aan de voordeur de belangrijkste bron van informele speelruimte. Voor een dergelijk jong kind valt al heel wat te beleven op twintig vierkante meter!

Krijten op straat

De jeugd gaat steeds verder de buurt in. Hun verkenningsgebied is vrijwel de gehele openbare ruimte. Wanneer men door een buurt loopt waar veel jeugdigen wonen, zal men vrijwel in ieder plantsoen, langs iedere sloot, op elk stuk rustige verharding en op menige blinde muur de sporen van spel aantreffen. Van groot belang voor deze leeftijdsgroep is de mogelijkheid een balletje te trappen. Per

buurt moet er een verharding of grasveldje van minimaal 50 vierkante meter aanwezig zijn, waar 'na schooltijd en na het eten' met een groepje van vijf jeugdigen gevoetbald kan worden. Daarnaast moet er voldoende plantsoen en ruigte zijn waar ze dingen kunnen doen als verstoppen, bloemen plukken, hutten bouwen en ze nog veel meer avonturen kunnen beleven.

Samen spelen op het plein

Voor de jongeren is het ontmoeten van leeftijdsgenoten zeer belangrijk. Dit gebeurt voor een groot deel in de openbare ruimte. Hoe vaak zijn er na schooltijd niet diverse groepjes jongeren in de buurt te vinden die met elkaar de laatste nieuwtjes staan uit te wisselen! Als indicator kan genomen worden dat per groep (circa 30) jongeren ergens in de buurt een plek met een aanleiding gevonden moet kunnen worden waar de jongeren leeftijdsgenoten kunnen ontmoeten en sporten.

Om de verschillende speelruimtes met elkaar te verbinden zijn aanwezige routes en openbare voorzieningen (scholen, bibliotheek) van groot belang. Door bij realisatie van (nieuwe) formele speel-, sport- en ontmoetingsvoorzieningen rekening te houden met dergelijke routes wordt de bespeelbaarheid van de openbare ruimte verbeterd.

Spelvormen

Globaal kunnen de volgende soorten spel[4] worden omschreven:

- Bewegingsspel: klimmen, rennen, glijden, fietsen, springen en dergelijke;
- Constructiespel: zoals het bouwen van hutten, spelen met los materiaal;
- Rollenspel: zoals vader en moedertje, winkelspel;
- Regel- en wedstrijdspel: zoals voetbal en basketbal;
- Ontmoeting of rust: naast alle actieve sporten is het ook belangrijk dat het kind ruimte heeft voor rust om de opgedane ervaringen te verwerken.

[4] Onder meer omschreven in 'Spelen met ruimte', handboek gemeentelijk speelruimtebeleid Jantje Beton/NUSO/VNG (2006)

4 Inrichting van speelruimte

4.1 Algemene eisen aan speelruimte

Speelruimte moet voldoen aan een aantal basisvoorwaarden. De belangrijkste zijn:
Schoon:

- Hondenpoep vormt een groot probleem voor spelen. Daar waar hondenpoep ligt kan de speelruimte voor een groot gedeelte afgeschreven worden. In Utrechtse Heuvelrug is (nog) geen specifiek beleid op het gebied van hondenpoep. Tijdens de rondgang gaven de jeugdigen op meerdere plaatsen aan hondenpoep als probleem te zien. Dit geeft aan dat het onderwerp verdere aandacht verdient om voldoende speelruimte te waarborgen.
- Aan het technisch onderhoud van de speeltoestellen worden hoge eisen gesteld. Maar ook de ondergrond, de omgeving en het meubilair moeten regelmatig worden schoongemaakt.

Veiligheid:

- De doelgroep (en hun ouders) moet erop kunnen rekenen dat de speelvoorzieningen veilig zijn. Daarmee wordt niet bedoeld dat alle risico's vermeden worden. Risico's horen bij spelen. Het gaat om het uitsluiten van niet aanvaardbare risico's. Sinds maart 1997 is er voor de veiligheid van speelvoorzieningen speciale wetgeving in Nederland: het Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen ofwel het WAS.
- De doelgroep moet een speelvoorziening veilig kunnen bereiken.

Speelplek veilig bereikbaar?

Uitdaging:

- De speelruimte moet voldoende uitdaging bieden. Hiervoor is o.a. voldoende variatie nodig en de mogelijkheid dat de doelgroep zelf iets kan veranderen.

Prettig:

- Herkenbaarheid en beslotenheid kunnen er toe bijdragen dat de doelgroep zich thuis voelt op een speelplek.

4.2 Informele speelruimte

4.2.1 De relatie informele en formele speelruimte

Als kinderen, jeugdigen of jongeren willen spelen, kunnen zij in een gevarieerde omgeving met gras, struiken, bomen, pleinen, stoepen en water vrijwel alle vormen van spel uitoefenen. Speeltoestellen kunnen daarom gezien worden als een vervanging van de mogelijkheden die van nature aanwezig zijn.

Speelprikkel

Het zou ideaal zijn als iedereen voldoende natuurlijke informele ruimte in zijn omgeving heeft om te spelen, zonder dat hiervoor speciale voorzieningen aangebracht hoeven te worden. De praktijk is echter dat dit op veel plaatsen niet het geval is. De ruimte om te spelen binnen het bebouwde gebied neemt steeds verder af; (auto)verkeer, woningbouw, hondenpoep, etc. leggen een steeds groter beslag op de beschikbare openbare speelruimte.

De noodzaak van speelplekken neemt dus toe naarmate de fysieke ruimte om te spelen afneemt. Uiteraard zal gestreefd moeten worden naar zoveel mogelijk informele speelruimte.

Voor de hoeveelheid informele en formele speelruimte die nodig is zijn normen opgesteld. Deze normen zijn opgenomen in Tabel 1 en Tabel 2. De normentabellen zijn zo opgesteld dat zowel de informele als de formele ruimte in een buurt aanwezig moet zijn voor een evenwichtig aanbod aan speelruimte en speelmogelijkheden. Let wel: de normen zijn richtlijnen. Speelruimte blijft echter maatwerk per buurt!

Hoeveel ruimte is er?

4.2.2 Voldoende informele speelruimte

De informele speelruimte in een dorp laat zich niet makkelijk kwantificeren. De hoeveelheid informele speelruimte wordt in ieder geval bepaald door de opbouw van de buurt. De hoeveelheid, structuur en samenstelling van het openbaar groen, het water en de wegen bepalen de bespeelbaarheid.

Is er veel groen en water en zijn er 30-kilometerwegen met stoepen, zijn deze toegankelijk en nodigen ze uit tot medegebruik door kinderen, dan zal er veel informele speelruimte zijn.

Bij weinig informele speelruimte moeten maatregelen getroffen worden die de openbare ruimte beter bespeelbaar maken. Om te zorgen voor een evenredige verdeling van informele speelruimte over de leeftijdscategorieën en buurten passen we normen toe. In Tabel 1 zijn de normen voor informele ruimte samengevat.

Biedt de straat speelmogelijkheid?

De wijze waarop een dorp is opgebouwd bepaalt hoeveel ruimte er is om spelen. Daarom is het belangrijk om te blijven nagaan in hoeverre de openbare ruimte geschikt is om te spelen. Speelprikkels hebben hierin een belangrijke rol. Die geven aan dat er gespeeld kan en mag worden, stimuleren dat er gespeeld wordt en vergroten de bespeelbaarheid van de openbare ruimte.

Speelprikkels zijn objecten die niet specifiek voor het spelen geplaatst zijn, maar een scala aan speelmogelijkheden bieden in de informele en formele speelruimte.

4.2.3 Een goed bespeelbare openbare ruimte

De bespeelbaarheid van de openbare ruimte kan met eenvoudige middelen vergroot worden. In het groen kun je denken aan hoogteverschillen in het gazon, het toepassen van bloemenmengsels en het gefaseerd maaien van gras. Op de stoep kun je bijvoorbeeld standaardtegels 30 x 30 grijs afwisselen met gekleurde tegels, zodat er vakken of patronen ontstaan. Ook betonelementen als poefs, bollen en palen, vergroten de bespeelbaarheid. Ook water daagt kinderen, jeugdigen en soms ook jongeren uit tot spel. Bij, in of op het water spelen ze met modder, spatten ze elkaar nat, wordt gevist en vlotgevaren en worden veel meer spelen verzonnen. De creativiteit van de doelgroep is veel groter dan we vaak inschatten!

Spelen met of bij het water

Om de bespeelbaarheid van de openbare ruimte te vergroten moet er een verandering in het denken plaatsvinden bij het bestuur, de ambtenaren en de inwoners. De kern van deze verandering is dat bij het nemen van een maatregel in de openbare ruimte de invloed hiervan op de bespeelbaarheid in ogenschouw wordt genomen. Om deze verandering te stimuleren stelt de gemeente een ideeënboek op voor verbetering van de bespeelbaarheid van de openbare ruimte. Dit ideeënboek wordt uitgereikt aan interne en externe projectleiders die betrokken zijn bij aanleg en onderhoud van de openbare ruimte.

Gekleurde verharding

	LEEFTIJDSCATEGORIE		
	Kinderen 0 tot en met 5 jaar	**Jeugdigen 6 tot en met 11 jaar**	**Jongeren 12 tot en met 18 jaar**
Normen			
Oppervlakte (minimaal)	20 m^2 per kind	20 m^2 per jeugdige; 10 m^2 voor spelen op straat en 10 m^2 voor spelen in het groen	1 plek per 15 jongeren (ca 15 m^2 met aanleiding)
Ligging	Aaneengesloten ruimte direct grenzend aan woning	Binnen/rand buurt, eind van de straat, veldje bij de flats, pleintje achter huizen, overzichtelijk bereikbaar	In eigen sociale omgeving/buurt, op hoek van straat, pleintje
Geschikt voor	Leren fietsen en skaten, takjes en steentjes zoeken, krijten, in zon/schaduw zitten	In groepjes; verstoppertje, speurtocht door buurt, balletje trappen, kastanjes en eikels zoeken, hut bouwen	Elkaar ontmoeten, zitten kletsen, showen, kijken naar voorbijgangers, bewegen. Brommertje en fiets
Minimale eisen			
Verkeer	Doodlopend, ontsluiting voor maximaal 15 tot 20 woningen. Niet bij fietsdoorgang	Max. 30 km, auto's verstoren spel niet te vaak. Geen constante stroom van brommers en fietsers	Niet op de rijbaan
Overlast	N.v.t.	Niet direct bij muur of raam van woning	Niet direct voor de deur van woningen
Schoon	Gras of verharding; geen poep, afval, prik- of gifstruiken	Gras of verharding; geen poep, afval, prik- of gifstruiken	Minder van belang, wel schone kleren kunnen houden
Ruimte	Geborgen, maar niet te benauwd (vnl. stoepen en hofjes)	Grotere ruimten voor spelvormen en verkeersluwe buurt voor bereikbaarheid	Overzichtelijk met zitaanleiding
Potentieel geschikte ruimten			
Tuin/erf	(Grote) eigen tuin is goud waard	Indien groot en uitdagend genoeg	Nee
Grasveld/gazon	Mits droog en schoon	Mits geen poep	Geschikt, mits paadje naar plek toe
Bosjes/ruigten	Niet aantrekkelijk	Ideaal om te verstoppen en hutten te bouwen	Mits open kant naar weg of plein
Stoep/hofje	Mits groot genoeg	Voor verplaatsing belangrijk	Afhankelijk van situatie
Plein/ parkeerplaats	Geschikt als er apart rustig hoekje is	Mits overzichtelijk en weinig rijdende en geparkeerde auto's	Mits auto kan passeren zonder dat ze moeten verkassen
Sloten/poelen	Nee	Zeer geschikt	N.v.t.
Vijvers/meren	Nee	Geschikt, vissen, schaatsen	Zwemwater, vissen, schaatsen
Winkelcentrum	Nee	Eventueel	Ja

Tabel 1 Normen informele speelruimte

4.3 Formele speelruimte

4.3.1 Voldoende formele speelruimte

De speelruimte die kinderen, jeugdigen en jongeren tot hun beschikking hebben, wordt beperkt door de afstand die ze af kunnen leggen en barrières die ze niet (alleen) kunnen of mogen oversteken. Wijkontsluitingswegen, grotere doorgaande wegen en spoorlijnen zijn voor kinderen en een gedeelte van de jeugd barrières en vormen zogenoemde speelgrenzen. Een voorbeeld is de provinciale weg N225 die door de gemeente loopt. Wanneer een speelplek aan de ene zijde van de weg is gelegen, zal deze maar een zeer beperkte functie hebben voor kinderen aan de andere kant van de weg. Voor kinderen en een deel van de jeugdigen is een speelplek in een dergelijke situatie enkel onder begeleiding te bereiken.

De hoeveelheid formele speelruimte laat zich makkelijker kwantificeren dan de hoeveelheid informele speelruimte. De laatste jaren is er door verschillende organisaties die betrokken zijn bij speelruimte intensief samengewerkt aan richtlijnen voor de inrichting en het onderhoud van speelvoorzieningen.

Hoeveel formele speelruimte is er per kind?

Vooral het 'Handboek Veiligheid van Speelgelegenheden' van de NUSO heeft bijgedragen aan het vastleggen van de afstand die de doelgroep tot een speelvoorziening kan afleggen en de wenselijke oppervlakte van een speelvoorziening. Naast dit handboek geven vooral ervaringscijfers inzicht in hoe een speelplek functioneert. Verder zijn door OBB Ingenieursbureau normen gesteld voor het aantal kinderen van een bepaalde leeftijdscategorie dat binnen het bereik van een speelplek woont en een speelplek zelfstandig kan bereiken, zonder elkaar op de speelplek in de weg te lopen. De belangrijkste normen en richtlijnen zijn in Tabel 2 samengevat weergegeven. De oppervlakten voor de speelplekken zoals in de tabel genoemd betreffen de oppervlakte van het speelterrein zelf. Daarnaast moet er ruimte zijn voor paden er naar toe, omliggende beplanting, toegangen en de omgeving.

Bij de normen voor formele speelruimte moet benadrukt worden dat jonge kinderen tot en met drie jaar niet zelfstandig, maar onder begeleiding van een ouder/verzorger op een openbare speelplek spelen. Deze heel jonge kinderen kunnen goed gebruik maken van de speelplekken die ingericht zijn voor de kinderen tot en met vijf jaar. Het is aan te raden bij deze speelplekken een zitmogelijkheid te bieden voor de ouder/verzorger. Door het toepassen van de normen wordt invulling gegeven aan een evenwichtige verdeling van speelvoorzieningen over de doelgroepen en de dorpen.

	LEEFTIJDSCATEGORIE		
	Kinderen **0 tot en met 5 jaar**	**Jeugdigen** **6 tot en met 11 jaar**	**Jongeren** **12 tot en met 18 jaar**
1. Relatie leeftijd, spelbereik en verzorgingsgebied (NUSO)			
Afstand tot woning	100 meter	300 tot 400 meter	> 1.000 meter
Niveau	Straat/blok	Buurt	Dorp/stad
Minuten lopen	2 minuten	5 minuten	15 minuten
Verzorgingsgebied	3 hectare	50 hectare	300 hectare
2. Aantal per speelplek (OBB normen)			
Aantal woonachtig binnen actieradius	15 tot 30	55 tot 70	85 tot 100
3. Inrichting speelplek			
Oppervlakte	100 tot 500 m^2	500 tot 2.000 m^2	1.000 tot 6.400 m^2
Voorzieningen	3 toestellen 3 aanleidingen bank, afvalbak	3 toestellen 4 aanleidingen	4 toestellen 4 aanleidingen
Voorbeelden voorzieningen	Zandbak Huisje Wip(veer) Glijbaantje Schommel	Trapveld Klimtoestel Schommel Kabelbaan Duikelrek	Trapveld Skateboardbaan Basketbalveld Zitaanleidingen Sporttoestel / beweging
Voorbeelden aanleidingen	Betonpoefs Betonbielzen Verschillende bodemmaterialen Hoogteverschillen Bankjes	Betonpoefs Paaltjes Hoogteverschillen Bosjes (verstoppen) Zand en water	Betonpoefs Banken Muurtjes Pad of plein van glad asfalt
Stimulatie en begeleiding ontwikkeling	Veel variatie Veel fantasie Duidelijke grenzen Grove motoriek	Meting resultaten Groepsbesef Toename creativiteit Grotere doelgerichtheid	Informele ontmoeting Zoekt bevestiging Sportieve krachtmeting Keuzes maken

Tabel 2 Normen formele speelruimte

4.3.2 Goede spreiding van speelplekken

In

Tabel 2 staan normen voor het aantal kinderen in de verschillende leeftijdscategorieën dat binnen een actieradius moet wonen voordat er een speelplek gerealiseerd moet worden. Meestal wonen in nieuwe buurten veel kinderen en neemt dit aantal in de loop der jaren af. De speelplekken voor deze leeftijdsgroep moeten dan ook om de vijf à zes jaar geëvalueerd worden op kinderaantal. In veel buurten vindt na circa 25 jaar wel weer een “verjonging” plaats, maar zeer hoge kinderaantallen per buurt komen dan meestal niet meer voor.

Concreet betekent dit dat in een nieuwbouwwijk waar veel kinderen (komen te) wonen eerst drie tot vijf speelplekken met overlappende actieradia nodig zijn. Na verloop van tijd kan de meest centrale plek als basisvoorziening gaan dienen en kunnen omliggende plekken vervallen. Deze plek moet groter zijn en kan duurzaam worden ingericht. Verder moet deze plek voor de hele buurt goed bereikbaar en zichtbaar zijn. De overige vier speelplekken kunnen meer gericht zijn op de direct aanwonende kinderen en kunnen latervervallen.

De ervaring leert dat een speelplek voor kinderen ongeveer 10 jaar noodzakelijk is. Dit houdt in dat een speelplek voor kinderen langer meegaat dan dat één kind er gebruik van maakt. Wanneer het kind uitgekeken is op de plek, is het waarschijnlijk ook al oud genoeg om naar de meer uitdagende plek voor de jeugd te gaan. Dit geeft aan dat de spreiding van verschillende typen plekken invulling geeft aan de sociale levensduur die kinderen aan een speelplek geven.
Doordat jeugdigen en jongeren vanuit een grotere omgeving (buurt/dorp) gebruik maken van één of enkele speelplekken, varieert het aantal jeugdigen en jongeren dat binnen de actieradius woont veel minder. Uit onderzoek en ervaring blijkt dat er rond een centraal gelegen, goed functionerende speelplek voor deze leeftijdscategorieën vrijwel nooit te weinig jeugdigen of jongeren wonen, zelfs niet in de loop van 25 jaar. Dit betekent dat voor de jeugdigen en voor de jongeren over het algemeen duurzame speelplekken verspreid over de buurten aangelegd kunnen worden. Het is belangrijk hiervoor een goede, permanente structuur neer te leggen, omdat deze plekken groter, uitdagend en aantrekkelijk moeten zijn en omwonenden hiervan graag op de hoogte willen zijn. De normen in
Tabel 1 en
Tabel 2 bieden daarvoor de uitgangspunten.

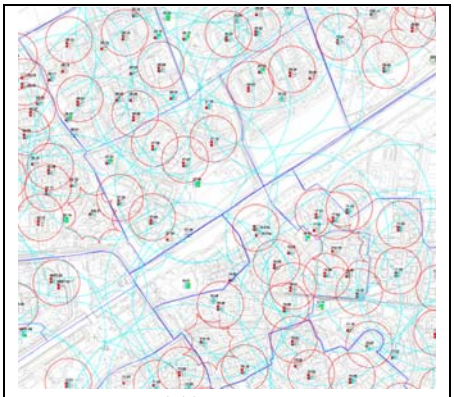
Structuur plekken aangegeven op een plekkentekening

4.3.3 Combineren van leeftijdscategorieën waar het kan

Het combineren van leeftijdsgroepen op één speelplek is zowel voor sociale als lichamelijke ontwikkeling aan te raden. Een speelplek kan immers functioneren als ontmoetingsplek voor jong en oud uit de hele buurt. Voorwaarde voor het combineren van leeftijdscategorieën is dat er voldoende ruimte en een goede zonering is. Op deze wijze zullen de verschillende leeftijdsgroepen hun eigen plek en uitdagingen hebben. De jeugdigen en jongeren zullen dan wel respect hebben voor de speelplek voor de kinderen en de toestellen weinig of niet misbruiken.

Combineren van leeftijden vraagt ruimte

Een goed voorbeeld van een speelplek voor verschillende leeftijdscategorieën is Drieklinken in Driebergen. Hier worden speeltoestellen voor kinderen gecombineerd met een trapveld en sportplek voor jongeren.
Voorgesteld wordt om gecombineerde speelplekken aan te leggen als er voldoende ruimte is.

4.3.4 Meervoudig ruimtegebruik

Niet alleen de openbare ruimte biedt mogelijkheden voor spelen. Ook schoolpleinen en sportvelden kunnen mogelijkheden bieden. Zeker in wijken waar de beschikbare informele en formele speelruimte beperkt is kunnen dergelijke plekken invulling geven aan het openbare voorzieningenniveau.

Naast de schoolpleinen en sportvelden zijn er nog andere mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik in relatie tot spelen. Denk hierbij onder meer aan een kinderboerderij, milieucentrum, grote parkeerplaats of natuurgebied.

- *Ontsluiten van speelruimte op schoolpleinen*
  De (speel)ruimten bij basisscholen vormen vaak een belangrijk deel van de speelruimte. Voor, tijdens en na schooltijd wordt er veel gespeeld en de weg er naartoe is goed bekend. In gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn rondom meerdere schoolpleinen hekken geplaatst, om vandalisme te voorkomen. Hierdoor is het schoolplein na schooltijd gesloten. Het is wenselijk om daar waar nodig en mogelijk de speelruimte bij scholen te betrekken in het openbare speelvoorzieningennetwerk. Gezocht wordt naar win-winsituaties. Vooral in een buurt waar weinig ruimte is voor speelplekken kunnen schoolpleinen een oplossing bieden.
  Andersom maken de scholen tijdens de pauzes gebruik van de openbare speelplekken. Als het wenselijk is een schoolplein open te stellen gaat de gemeente in overleg met het schoolbestuur. Als het schoolplein werkelijk wordt opengesteld stelt de gemeente een contract op om de verantwoordelijkheden te regelen. Uitgangspunt is dat de gemeente het onderhoud uitvoert en de gemeente en de school gezamenlijk de kosten dekken. Als een schoolplein niet specifiek in het openbare speelvoorzieningennetwerk wordt betrokken, betekent dit niet dat het plein afgesloten moet worden. De school is in dat geval echter zelf verantwoordelijk voor het onderhoud en de kosten.

Schoolplein Overberg

- *Ontsluiten van speelruimte op sportvelden*
  Sportvelden en het groen er omheen kunnen voor het spelen van jeugdigen en jongeren een betekenis hebben. Allereerst is daar natuurlijk de ruimte om met een groep(je) vrienden een wedstrijdje te spelen op de velden. Ook bieden de grasvlakten ruimte om te vliegeren, een boemerang uit te proberen of om een zweefvliegtuigje te laten vliegen. Ook de parkeervoorzieningen bieden een mogelijkheid tot spel als er weinig auto's staan. Mogelijke schade door vandalisme is een belangrijk argument in de afweging, vanwege de hoge investeringen die gemoeid zijn met de aanleg van bijvoorbeeld kunstgrasvelden. De gemeente bekijkt per situatie in overleg met de sportvereniging of medegebruik mogelijk is.

Formele speelruimte

4.3.5 Gemeentelijke uitgangspunten voor speelplekken

- Natuurlijke speelplekken: Recent onderzoek ondersteunt de veronderstelling dat kinderen op natuurlijk ingerichte speelplekken meer gevarieerd en meer exploratief speelgedrag vertonen dan in een niet-natuurlijke speelomgeving. Deze resultaten leveren ondersteuning voor de veronderstelling dat spelen in de natuur bijdraagt aan een gezonde, evenwichtige ontwikkeling van kinderen. De gemeente streeft daarom naar een meer natuurlijke inrichting van speelplekken.

- Inrichting speelplek: De omgeving van speelplekken verdient meer aandacht. Vooral het groen en de verhardingen kunnen op eenvoudige wijze speelwaarde bieden. Door de omgeving van de speelplek meer te betrekken bij de inrichting ontstaat er een meer uitdagend geheel. De gemeente betrekt de omgeving in het ontwerp van de speelplek.

Speelwaarde verhogen met speelprikkels

- Speelwaarde: Het aantal en type speeltoestellen dat op een speelplek moet komen te staan wordt bepaald aan de hand van de speelwaarde. De speelwaarde is afhankelijk van de inrichting van het terrein, het aantal speelfuncties, zoals klimmen, glijden, schommelen en de uitdagendheid/moeilijkheid. De speelwaarde van een lage glijbaan is bijvoorbeeld veel lager dan die van een hogere. De gemeente streeft er daarom naar om op elke speelplek een divers en uitdagend aanbod aan speelfuncties te bieden.
- Duurzame speeltoestellen. Toepassing van speeltoestellen die zijn gemaakt met duurzame materialen als RVS, kunststof en FSC hardhout verlengt de levensduur en beperkt het onderhoud. De gemeente past speeltoestellen toe bestaande uit duurzame materialen. (Natuurlijke speelplekken vormen hierop een uitzondering vanwege de toepassing van natuurlijke materialen.)
- Beperkt aantal leveranciers: Mede door het feit dat Utrechtse Heuvelrug een samengevoegde gemeente is, zijn er speeltoestellen toegepast van veel verschillende leveranciers. Dit bemoeilijkt het beheer en onderhoud. De gemeente streeft er daarom naar om het aantal leveranciers te beperken tot ongeveer vijf.
- Valdempende ondergronden: De aanlegkosten van een valdempende ondergrond onder een speeltoestel variëren sterk. Er zijn de relatief goedkope schors- en zandondergronden en de duurdere kunstgras- en rubberondergronden. De goedkopere ondergronden zijn in het onderhoud echter veel intensiever en duurder. Zand zorgt daarnaast voor extra slijtage aan de speeltoestellen. De gemeente streeft daarom naar het toepassen van onderhoudsextensieve ondergronden.

4.4 Tijdelijke speelvoorzieningen

4.4.1 Huttenbouwen: veiligheid

Hutten die gemaakt worden door kinderen in het openbaar gebied kunnen worden gezien als tijdelijke speelvoorzieningen. Tijdelijke speelvoorzieningen vallen niet onder het WAS / Attractiebesluit. Dit neemt echter niet weg dat de gemeente, net als de ouders van de kinderen, een verantwoordelijkheid heeft ten aanzien van de veiligheid.

Sporen van een hut

Om kinderen de mogelijkheid tot het bouwen van hutten te blijven bieden, staat de gemeente het huttenbouwen toe in de schoolvakantieperiodes. Dit betekent niet dat alles zonder meer is toegestaan. De veiligheid dient gewaarborgd te zijn. Mocht er gezien de veiligheid aanleiding voor zijn, dan kan de gemeente opdracht geven aan de ouders / buurt om een hut te (laten) verwijderen. Als dit vervolgens niet gebeurt, zal de gemeente de hut zelf verwijderen.
Bij de veiligheid gaat het voornamelijk om een aanvaarbaar risico. Wat kan het kind zelf nog inschatten en welk risico ben je als verantwoordelijke bereid te nemen? Risico en gevaar zijn een belangrijk onderdeel van het leerproces en vaak onderdeel van het spel. Een kind moet veilig kunnen leren van zijn of haar eigen fouten.
Om het veilig bouwen van hutten te reguleren en het aansprakelijkheidsrisico van de gemeente te beperken, zal de gemeente een folder met informatie over hutten bouwen opstellen.

5 Realisatie van speelruimte

5.1 Speelruimte in bestaande situaties

Veel belangrijker dan beleid zijn de werkelijk aanwezige speelruimte en speelmogelijkheden in onze gemeente. Om het beleid in dit beleidsplan tot uitvoering te kunnen brengen is een analyse uitgevoerd. In de analyse is gekeken naar het huidige aanbod en het gewenste aanbod aan speelruimte en speelvoorzieningen. In de analyse is rekening gehouden met de kinderaantallen, de aanwezige informele en formele speelruimte en de aanwezige barrières. De belangrijkste conclusies uit de analyse zijn in deze paragraaf verwerkt. Voor een samenvatting van de analyse verwijzen wij u naar Bijlage 1.

5.1.1 Algemeen

In Utrechtse Heuvelrug zijn de voorzieningen voor kinderen en jeugd over het algemeen goed en voldoende in aantal. De grootste wijzigingen zitten meestal in het feit dat de locatie van de plek niet meer aansluit op het kinderaantal in de buurt. Dit komt overeen met andere gemeenten in Nederland waar OBB werk voor heeft uitgevoerd. Vanuit de analyse komt dan ook maar een beperkte stijging naar voren voor deze twee leeftijdsgroepen. Voornamelijk voor de jeugd worden de mogelijkheden voor natuurlijk en avontuurlijk spel die er zijn in de gemeente, niet volledig benut. In de analyse worden dan ook meerdere voorstellen gedaan voor het realiseren van avontuurlijke speelplekken en het verbeteren van de informele speelruimte.

Op het gebied van jongeren heeft de gemeente, evenals veel andere gemeenten in Nederland, weinig voorzieningen. Uit ervaringen van OBB bij gemeenten in Nederland blijkt dat wanneer er voldoende goede voorzieningen zijn voor jongeren, er door inwoners minder tot geen overlast wordt ervaren van jongeren. Er worden dan ook meerdere voorstellen gedaan om het aantal voorzieningen voor jongeren uit te breiden.

Tussen de dorpen zijn verschillen te zien in het aantal voorzieningen dat aanwezig is voor de verschillende leeftijden. Dit hangt onder meer samen met het feit dat de gemeente is samengevoegd, waarbij de voormalige gemeenten ieder een eigen speelruimtebeleid hanteerden. In de analyse komt dit naar voren.
Voor de kinderen en jeugdigen zijn er bijvoorbeeld in Doorn ruim voldoende speelplekken en daalt het totale aantal. In de dorpen Amerongen en Maarn daarentegen stijgt het aantal plekken in verhouding juist weer sterk. De stijging in Driebergen is in aantal hoger, maar in verhouding tot het totaal is deze minder sterk dan die in de overige dorpen.

5.1.2 Kinderen en jeugdigen

Informele speelruimte

Knelpunten

Tijdens de rondgangen met de jeugd zijn er meerdere punten naar voren gekomen die een belemmering vormen voor de speelruimte. In bijna alle dorpen zijn opmerkingen gemaakt over hondenpoep op speelplekken en of trapvelden. Dit hangt nauw samen met het feit dat er nog geen (duidelijk) beleid met betrekking tot hondenpoep beschikbaar is binnen de gemeente. Een tweede veelgehoorde opmerking betreft het verkeer. Met name de snelheid van het verkeer in de woonstraten is een belemmering om op straat te spelen. Daarnaast zijn de oversteekmogelijkheden van de 'drukkere' wegen niet altijd toereikend. Een goed voorbeeld hiervan is de oversteek van de Drift in Doorn om de speelplek in het Ludenbos te bereiken.

Positieve punten

Het vele groen in de gemeente wordt door de jeugdigen als positief ervaren. Veelal gaat het om grasvelden die gebruikt worden als voetbalmogelijkheid, zoals in het Seminariepark in Driebergen-Rijsenburg. Daarnaast worden de 'bossen' binnen de dorpen gebruikt om door te zwerven, te verstoppen of een hut te bouwen. Een voorbeeld hiervan is het groen tussen de Groenlinglaan en de Ted Visserweg in Maarn.

De grote hoeveelheid informele speelruimte is echter niet overal goed toegankelijk en onvoldoende bespeelbaar. Dit is voornamelijk van toepassing op de ruimte rondom de dorpen. Door de toegang tot deze gebieden te verbeteren en het spelen aantrekkelijker te maken, kan er veel meer informele speelruimte beschikbaar komen voor kinderen en jeugd.
In de dorpen is de hoeveelheid informele speelruimte verschillend van omvang. Er zijn verschillen tussen de dorpen, maar ook binnen wijken en buurten in een dorp. Het merendeel van deze informele speelruimte is goed bereikbaar, maar niet overal even geschikt voor gebruik. Binnen de dorpen liggen nog veel mogelijkheden op het gebied van speelprikkels. Hierdoor wordt de aanwezige speelruimte aantrekkelijker gemaakt en wordt duidelijk dat er gespeeld mág worden.

Formele speelruimte

Van de aanwezige 95 speelplekken zijn op 67 plekken voorzieningen voor kinderen en op 55 plekken voorzieningen voor jeugdigen.
Er moeten op 25 locaties voorzieningen voor kinderen worden gerealiseerd en op 19 locaties kunnen de voorzieningen voor kinderen vervallen. Per saldo komen er 6 speelvoorzieningen voor kinderen bij. Voor jeugdigen moeten op 18 locaties voorzieningen worden aangebracht en er kunnen er 14 vervallen. In totaal komen er dus 4 speelvoorzieningen voor de jeugd bij.

De stijging is over het geheel niet groot. Toch verandert er voor kinderen en jeugdigen meer. Binnen de kernen vinden er fysiek verschuivingen van plekken plaats en wijzigen meerdere plekken van leeftijdscategorie. Verder worden meerdere plekken uitgebreid met toestellen en speelprikkels, omdat ze in de huidige situatie te beperkt zijn ingericht.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	streefbeeld
Kinderen 0-5	3.094	67	19	25	73
Jeugdigen 6-11	3.879	55	14	18	59

Tabel 3 Plekken kinderen en jeugdigen.

Natuurspeelbos
Een natuurspeelbos, zoals bekend van verschillende locaties van Staatsbosbeheer, is vaak een zeer gewaardeerde speelruimte voor de kinderen en jeugd. Deze speelruimten bieden unieke speel- en ontdekkingsuitdagingen. Mochten er initiatieven worden ontplooid voor een dergelijke voorziening dan is het wenselijk dat de gemeente hieraan meewerkt. Gezien het bosrijke karakter van de gemeente en de speelmogelijkheden die dit biedt, hoeft het geen initiatief van de gemeente te zijn in het kader van het openbare speelvoorzieningennetwerk. In de eenmalige investering is een bedrag van € 15.000 opgenomen, waarmee de gemeente initiatieven kan steunen.

5.1.3 Jongeren

Informele speelruimte
Voor de jongeren kun je niet echt spreken van spelen; het verblijf van deze leeftijdscategorie in de openbare ruimte richt zich op het sporten met, en ontmoeten van leeftijdsgenoten. Het ontmoeten gebeurt veelal informeel, op spontaan ontstane plekken en veel minder op speciale speel- en ontmoetingsplekken.

Formele speelruimte
Vanuit de gesprekken met de jongeren in de afzonderlijke dorpen is duidelijk geworden dat vooral het ontbreken van een eigen plek een probleem is voor de jongeren. Veelal komt dit voort uit het feit dat er binnen een dorp meerdere groepen jongeren zijn. Meestal willen deze groepen niet gezamenlijk gebruik maken van een voorziening. Van de plekken die de jongeren dan zelf kiezen als 'hun' plek worden ze vaak weggestuurd door de politie of het jongerenwerk.
Voorzieningen die al wel aanwezig zijn, worden door de jongeren veelal als goed en positief ervaren. Een goed voorbeeld hiervan is de plek Drieklinken in Driebergen-Rijsenburg. Ook de voorzieningen die geboden worden vanuit het jongerenwerk worden positief beoordeeld door de jongeren. Voor veel jongeren kan het jongerencentrum niet vaak genoeg open zijn.

Voor jongeren is een grote stijging in het aantal plekken gewenst. Er zijn nu 20 plekken en er moeten er 12 bij komen om voldoende speelruimte en speelmogelijkheden voor jongeren te realiseren. Hierbij gaat het om plekken die uitnodigen tot ontmoeten in combinatie met sport-/spelmogelijkheden. Naast de stijging in het aantal plekken is ook uitbreiding van de mogelijkheden op bestaande plekken gewenst, omdat de plekken te beperkt zijn ingericht.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	streefbeeld
Jongeren 12-18	4.488	20	-	12	32

Tabel 4 Plekken jongeren.

Skatevoorziening
Op dit moment zijn er in de dorpen Doorn, Leersum en Maarn skatevoorzieningen aanwezig. Het advies is om op de huidige locaties geen grote investeringen te doen, maar te komen tot een (grote) goed ingerichte voorziening voor de gehele gemeente. Dit advies wordt onderschreven door jongeren uit de gemeente en door Skateboardfederatie Nederland.
De vervangingswaarde van de bestaande voorzieningen of geplande nieuwe voorzieningen in de dorpen kan dan ingezet worden om één centrale voorziening aan te leggen voor de gehele gemeente. Bij de definitieve keuze voor kleine "dorpsvoorzieningen" of een grotere centrale skatevoorziening zal de gemeente skaters uit de hele gemeente betrekken.

5.2 Speelruimte in het bestemmingsplan

Een bestemmingsplan heeft sterke invloed op de soort en hoeveelheid speelruimte. Er moet in een bestemmingsplan voldoende beleidsvrijheid zijn om op nieuwe ontwikkelingen en behoeften in te springen, zonder dat hiervoor het plan moet worden aangepast. Dit betekent dat de voorschriften voor openbare ruimte zodanig zijn dat er voor aanleg van een speelplek geen bestemmingswijziging nodig is.
Daarnaast kunnen in bestemmingsplannen locaties aangegeven worden die potentie hebben als speelplek. Zeker de grotere speelplekken voor jeugdigen en jongeren zijn duurzaam op een locatie die meer ruimte heeft en centraal ligt in de buurt.
Voor speel-, sport- en ontmoetingsplekken is het van belang om te voorkomen dat aan de hand van bestemmingsplanvoorschriften de aanleg hiervan wordt bemoeilijkt.
Voorgesteld wordt om in de toelichting op bestemmingsplannen voor woonwijken het te verwachten kinderaantal in de verschillende leeftijdscategorieën voor de komende twintig jaar aan te geven. Daarbij moet dan vermeld worden hoe invulling wordt gegeven aan de normen, zoals in voorliggend beleidsplan zijn vastgesteld.

5.3 Speelruimte in stedenbouwkundige plannen

In stedenbouwkundige plannen wordt het gebruik van de ruimte grotendeels vastgelegd. Het blijkt dat als er in de stedenbouwkundige plannen onvoldoende rekening is gehouden met de noodzaak van speelruimte, er in de toekomst problemen te verwachten zijn. Een bekend probleem daarbij is het tekort aan (geplande) voorzieningen voor jongeren. Als deze niet tijdig worden ingepland wil geen inwoner ze meer voor de deur hebben (NIMBY). Hierdoor ontstaat een tekort en dit veroorzaakt vandalisme en overlast. Jongeren gaan hangen op plekken waar dit eigenlijk niet gewenst is (speelplekjes, schoolpleinen, gebouwen met luifels en dergelijke).

Het is dus zeer belangrijk dat in het programma van eisen voor het opstellen van stedenbouwkundige plannen voor nieuwbouw en reconstructies de normen voor speelruimte c.q. het speelruimtebeleid worden opgenomen. De gemeente verwerkt de normen en uitgangspunten uit dit speelruimtebeleidsplan in het 'Programma van Eisen Openbare Ruimte gemeente Utrechtse Heuvelrug'.

6 Behoud van speelruimte

6.1 Gebruik en evaluatie van beleid

Dit beleidsplan geeft het beleid voor speelruimte in de openbare ruimte voor de komende 10 jaar. De gemeente is echter continu in beweging. Daarom zal na vijf jaar een evaluatie van het voorliggend beleidsplan en de voortgang van de uitwerking plaatsvinden. Tegelijkertijd zullen opnieuw de demografische gegevens en de aanwezige speelruimte per dorp of buurt conform de werkwijze van dit plan tegen elkaar worden afgezet.

6.2 Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen

Na aanleg moet er voldoende budget zijn om speelvoorzieningen te onderhouden. Een groot deel van het onderhoud volgt uit het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen uit 1997 (kortweg Attractiebesluit).
Op basis van deze wet dient de gemeente de speeltoestellen 4 keer per jaar te inspecteren en geconstateerde afwijkingen en mankementen zo snel mogelijk te verhelpen. De inspectieresultaten en reparaties en aanpassingen moeten worden vastgelegd in een logboek. Als de gemeente speeltoestellen niet onderhoudt volgens het 'Attractiebesluit' is de gemeente als gevolg hiervan bij ongevallen aansprakelijk. Naast het veilig houden van de speeltoestellen moet ook de speelplek veilig, schoon en heel gehouden worden.
Na de herindeling was er sprake van een grote achterstand in onderhoud en vervanging van speeltoestellen. Er stonden veel verouderde toestellen en er waren veel mankementen en afwijkingen die veiligheidsrisico's opleverden. Inmiddels is deze achterstand grotendeels ingelopen door vervanging van versleten toestellen en goed onderhoud.
Gezien de samenstelling van het huidige speeltoestellenbestand kan met onderhoud op het niveau "basis" een goede balans tussen onderhouds- en vervangingskosten bereikt worden. "Basis" is het minimale onderhoudsniveau waarbij geen kapitaalvernietiging optreedt. Dit houdt in dat het onderhoud zo wordt uitgevoerd dat een speeltoestel heel en veilig blijft zolang de onderhoudskosten in verhouding staan tot de "dagwaarde".

6.3 Vervangen van speelvoorzieningen

De levensduur van speeltoestellen is gemiddeld 10 jaar. Daarbij is uiteraard geen rekening gehouden met vandalisme, wel met slijtage door intensief gebruik en speelschade.
Om een goed vervangingsbeleid te kunnen voeren is een flexibel vervangingsschema noodzakelijk. De benodigde middelen worden gebaseerd op de economische afschrijvingstermijn. Het moment van de daadwerkelijke vervanging van een speeltoestel wordt mede bepaald door de technische staat van het toestel. Als een toestel na de gestelde economische afschrijvingstermijn nog één of meer jaren veilig kan functioneren, kan de vervanging worden uitgesteld. Als blijkt dat een toestel voor de gestelde economische afschrijvingstermijn niet meer veilig is of de onderhoudskosten te hoog worden, bijvoorbeeld door vandalisme, dan moet de vervanging vervroegd worden uitgevoerd.
Bij vervanging van speeltoestellen wordt uitgegaan van vervanging door een of meerdere toestellen met een gelijke speelwaarde. Uitgangspunt hierbij is dat de totale waarde van de speelvoorzieningen in de gemeente gelijk blijft, zodat ook de kosten voor het onderhoud gelijk blijven.
Bij vervanging wordt rekening gehouden met de doelgroep van de speelplek en de gewenste speelmogelijkheden, waarbij de benodigde speelfuncties en de actuele bevolkingssamenstelling van de buurt in ogenschouw worden genomen. Dit kan betekenen dat de herinvestering op een andere speelplek in de gemeente plaatsvindt.

6.4 Afhandeling van meldingen en ideeën

Inwoners kunnen meldingen en ideeën doorgeven via de gemeentelijke meldlijn, online via de website of door te bellen met het speciale telefoonnummer. Een snelle afhandeling van meldingen is belangrijk voor het veilig houden van de speelvoorzieningen en de betrokkenheid van inwoners. De meldingen worden zo snel mogelijk opgelost, afhankelijk van de urgentie.

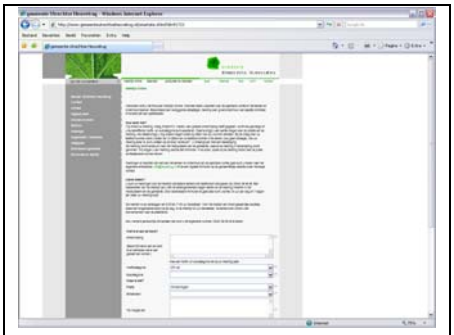

Melddesk online op de gemeentelijke website

7 Samenwerken aan speelruimte

Het creëren van speelruimte is een taak van de hele gemeente. Binnen de gemeentelijke organisatie moeten afdelingen hiervoor samenwerken. Maar ook andere personen en instanties hebben invloed op de inrichting van de (buiten)ruimte: inwoners, buurtverenigingen, scholen, sportverenigingen en private partijen zoals projectontwikkelaars en de woningcorporaties hebben een verantwoordelijkheid.

7.1 De rol van de gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor de realisatie van voldoende speelruimte en speelmogelijkheden voor zowel kinderen, jeugd als jongeren. Daarnaast kan de gemeente buitenspelen bevorderen door het ondersteunen van inwonersactiviteiten, zoals de landelijke 'Straatspeeldag' (Stichting Kinderen Voorrang), de speelweek enzovoort.

7.2 Bewonersparticipatie en betrokkenheid van bewoners

De gemeente draagt zorg voor de "fysieke" invulling van speelruimte en -mogelijkheden. Inwoners daarentegen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het werkelijk gebruik ervan. Allereerst moeten zij accepteren dat er in de buurt en op de speelplekken gespeeld wordt. Daarnaast zijn zij het "dagelijks toezicht" op de speelruimte. Er mag verwacht worden dat ze de speelplekken niet vervuilen en dat ze gebreken en gevaren op speelplekken melden aan de gemeente. Belangrijke voorwaarde voor deze bereidheid en alertheid is betrokkenheid bij de speelplekken. Daarom worden inwoners op de volgende wijze betrokken bij aanleg, vervanging en onderhoud van speelvoorzieningen:

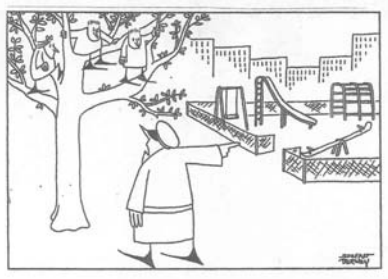

Waar mág een kind spelen?

- Na vaststelling van dit beleidsplan wordt wijkgericht invulling gegeven aan de realisatie van speelruimte. Samen met de buurt worden de te nemen maatregelen uitgewerkt aan de hand van het plekkenplan uit de analyse. De "wijkplannen" worden door het college vastgesteld en ter inspraak gelegd.
- Na definitieve vaststelling van het "wijkplan" wordt de buurt intensief betrokken bij het ontwerp van een speelplek. De doelgroep wordt dan als eerste en voornaamste betrokken. Jeugdigen en jongeren beschikken over waardevolle informatie over de buurt. Ze weten wat ze leuk vinden; ze zijn ervaringsdeskundigen bij uitstek. Het is hún buurt en hún speelplek. Door hen vanaf het begin te betrekken ontstaat ook een gevoel van verantwoordelijk voor hun eigen plek. Vervolgens worden buurtbewoners betrokken via een informatiebijeenkomst. Ze worden op deze bijeenkomst geïnformeerd over de plannen voor de inrichting van de speelplek en worden gevraagd ideeën aan te dragen. De gemeente maakt daarna een definitief ontwerp dat aan alle betrokkenen wordt toegezonden.

- Vervanging van een speelplek of -toestel is een kleinere maatregel en vraagt daarom minder overleg en participatie van de buurt. De gemeente maakt meerdere ontwerpen voor de speelplek en vraagt buurtbewoners schriftelijk hun voorkeur uit te spreken. Het ontwerp dat de meeste voorkeurstemmen krijgt, vormt de basis voor het definitieve ontwerp dat zal worden uitgevoerd. Het definitieve ontwerp wordt voor uitvoering aan de buurtbewoners toegezonden.
- De rol van inwoners bij onderhoud van speelvoorzieningen is beperkt, vanwege de wettelijke verplichtingen in het kader van het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen. Zoals gezegd wordt van hen verwacht dat ze een oogje in het zeil houden en gebreken melden aan de gemeente. Daarnaast kunnen inwoners meehelpen door de speelplek en de speeltoestellen schoon te houden.

7.3 De rol van jongerenwerk en politie

Jongerenwerk vormt de brug tussen de gemeente en de jongeren. De gemeente betrekt het jongerenwerk bij de aanleg en evaluatie van jongerenvoorzieningen. Ook werkt de gemeente samen met jongerenwerk en politie (wijkagent) om ongewenst gedrag van jongeren tijdig bij te sturen. Aan de andere kant pikt jongerenwerk signalen op over verblijfsruimten van jongeren op en heeft het hierover contact met de gemeente.

7.4 Samen met de wooncorporatie en projectontwikkelaar

In gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn Heuvelrug Wonen, Woningbouwvereniging Amerongen, Woningbouwvereniging Maarn, Woningbouwstichting Leersum en diverse projectontwikkelaars actief. Omdat zij mede bepalen hoe woonbuurten er uitzien, zijn ook zij medeverantwoordelijk voor het aanbieden van speelruimte. De gemeente werkt waar mogelijk samen met deze partners bij de realisatie van speelruimte.

8 Overzicht financiële consequenties

De financiële middelen voor aanleg, onderhoud, beheer en vervanging van speelvoorzieningen moeten in de juiste verhouding aanwezig zijn. Als dit niet het geval is, zullen bijvoorbeeld door de aanleg van nieuwe speelplekken de onderhoudskosten steeds verder stijgen, zonder dat daarvoor budget aanwezig is, waardoor de staat van onderhoud en de veiligheid afneemt.

Om uitvoering te geven aan dit speelruimtebeleidsplan, zijn diverse maatregelen noodzakelijk. De vervangingswaarde van de voorzieningen in het voorgestelde streefbeeld bedraagt € 1.345.671 . De huidige waarde van de voorzieningen bedraagt € 888.300 . Dit betekent dat er extra geïnvesteerd moet worden om het streefbeeld te bereiken en een herverdeling van voorzieningen over de buurten en leeftijdscategorieën te laten plaatsvinden. Naast extra, nieuwe investeringen betekent dit ook een verhoging van de structurele kosten voor beheer, onderhoud en vervanging.

Inventaris huidige situatie en streefbeeld		
	huidige situatie	**streefbeeld**
aantal speelplekken	95	114
aantal speeltoestellen	298	429
aanschafwaarde toestellen	€ 634.500	€ 961.208
aanschafwaarde ondergronden	€ 253.800	€ 384.463
aanschafwaarde totaal	**€ 888.300**	**€ 1.345.671**

Tabel 5 Overzicht inventaris

N.B. In totaal zijn in het streefbeeld acht scholen aangewezen, waarvan wenselijk is dat ze in het openbare speelvoorzieningennetwerk worden opgenomen. Er zijn hiervoor vooralsnog geen investeringskosten opgenomen, omdat deze schoolpleinen reeds ingericht zijn.
De benodigde financiële middelen worden niet aangevraagd via deze beleidsnota, maar via de reguliere procedures van kadernota en begroting, zodat een integrale afweging gemaakt kan worden.

8.1 Realisatie streefbeeld

Voor de aanpassing van het huidige speelvoorzieningenniveau is eenmalig € 1.427.300 nodig voor:

Eenmalige kosten realiseren streefbeeld	
fysieke realisatie:	
het verbeteren van informele speelruimte: 367 speelprikkels en zitaanleidingen	€ 91.800
het realiseren van 40 zoekgebieden + verbeteren van 20 bestaande plekken:	
het aanschaffen en plaatsen van 194 nieuwe toestellen	€ 419.800
de bijkomende kosten veiligheidsondergrond 40%	€ 167.900
de bijkomende (her)inrichtingskosten € 411250 waarvan circa 80% ten laste van speelvoorzieningen	€ 329.000
voorbereiding en begeleidingskosten:	
aanleg 40 zoekgebieden en verbeteren 20 bestaande plekken	€ 416.000
21 te vervallen plekken	€ 67.200
openstellen 8 schoolpleinen	€ 25.600
Totaal	€ 1.517.300

Tabel 6 Overzicht eenmalige investering

De kosten zijn berekend aan de hand van ervaringscijfers van OBB ingenieursbureau en de gemeente. Naast de genoemde kosten voor speelruimte, zijn er herinrichtingskosten en voorbereidingskosten opgenomen. Bij de (her)inrichting van speelruimte, zal namelijk ook groen en verharding betrokken zijn. Circa 80% van de kosten komt voor rekening van spelen en de rest is voor groen en verhardingen. Aan de (her)inrichting van een speelplek gaat een hele voorbereiding af. Denk daarbij aan het opstellen van inrichtingsschetsen, het opstellen van een uitvoeringsplan, maar ook aan informatiebijeenkomsten en bestekken. De gemeentelijke organisatie is ingericht op het in stand houden van de speelvoorzieningen. In stand houden door beheer, onderhoud en vervanging van de speelvoorzieningen. Voor de voorbereiding en begeleiding van de grootschalige maatregelen die nodig zijn om het streefbeeld te realiseren, is extra capaciteit nodig.

Inwoners zijn zeer betrokken bij speelvoorzieningen. Het is dan ook belangrijk om zorgvuldig te communiceren over dit onderwerp. De aanleg van een speelplek wordt door buurtbewoners als zeer ingrijpend ervaren en vraagt om goede voorbereiding en veel communicatie. Ook is het belangrijk om de doelgroep voldoende te betrekken bij de aanleg van speelplekken.
Op basis van ervaringscijfers wordt ingeschat dat voor de voorbereiding en begeleiding van de aanleg van een nieuwe speelplek 120 uur nodig is. Ook voor het laten vervallen van een speelplek is goede communicatie belangrijk, omdat het in veel gevallen een teleurstelling voor de buurt is. Hiervoor wordt geraamd dat per te vervallen speelplek 40 uur nodig is. Het openstellen van schoolpleinen en het afsluiten van de bijbehorende contracten vraagt veel overleg met de schoolbesturen. Daar staat tegenover dat de speelplek niet meer aangelegd hoeft te worden en er minder overleg met de buurt nodig is. We schatten in dat dit 40 uur per speelplek vraagt. In Tabel 6 is gerekend met een uurtarief van € 80 voor het bereken van de investering.
Het verbeteren van de informele speelruimte zal in de meeste gevallen gecombineerd worden met onderhoud en/of vervangingsmaatregelen. De verwachting is dat de extra inzet die hiervoor nodig is beperkt is en opgevangen kan worden door de reguliere beheerorganisatie.

8.2 Beheer, onderhoud en vervanging

Aan de hand van de inventarisatie is de totale vervangingswaarde berekend voor het huidige toestellenbestand. Deze vervangingswaarde en ervaringscijfers van de gemeente Utrechtse Heuvelrug en OBB maken het mogelijk de benodigde financiële middelen voor het veilig in stand houden van het huidige speelvoorzieningenniveau te ramen voor de lange termijn.

8.2.1 Beheer en onderhoud

Voor het beheer en onderhoud van het huidige aanbod aan speelvoorzieningen is jaarlijks € 64.800 nodig. Na realisatie van het streefbeeld is jaarlijks ongeveer € 98.101 nodig voor het beheer en onderhoud.

8.2.2 Vervanging

Om het huidige aanbod aan speelvoorzieningen tijdig te kunnen vervangen is jaarlijks € 77.200 nodig. Dit bedrag is een gemiddelde. In werkelijkheid fluctueren de benodigde middelen omdat de "leeftijd" van de speelvoorzieningen niet evenredig van opbouw is. Momenteel is nog sprake van een beperkte vervangingsachterstand van € 89.860 . Dit zijn mogelijk toestellen die afgeschreven zijn, maar technisch nog een of twee jaar mee kunnen. Speeltoestellen zijn gemiddeld na 10 jaar versleten. De vervangingskosten blijven daarom de komende jaren onveranderd en zullen pas vanaf het 10e jaar nadat de gemeente start met realisatie van het streefbeeld toenemen.

8.3 Fasering en besparingen

Het gaat om grote investeringen in speelruimte die nodig zijn in Utrechtse Heuvelrug. Deze leveren ook dermate veel werk op dat dit niet in een jaar uit te voeren is. Voorgesteld wordt om het streefbeeld in vijf jaar te realiseren en gelijktijdig de achterstallige vervanging weg te werken. Door deze twee zaken te combineren kan er namelijk een behoorlijke besparing op de vervanging worden gerealiseerd en wordt dit geld op een betere plek geïnvesteerd. Er kan circa € 28.000 bespaard worden op toestellen die niet nodig zijn in het streefbeeld en nu op de lijst voor achterstallige vervanging staan. Ook bij de reguliere vervanging kan worden bespaard, omdat plekken en toestellen niet vervangen hoeven te worden volgens het streefbeeld. Hierbij kan circa € 55.000 bespaard worden over een langere periode. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten voor het wegwerken van de achterstallige vervanging à € 21.000 niet nodig omdat dit werk dan binnen de uitvoeringskosten van het speelruimteplan valt. In totaal kan dus een besparing van ongeveer € 104.000 worden gerealiseerd. De kosten voor de komende vijf jaar zullen er dan ongeveer uitzien zoals weergegeven in Tabel 7.

Kosten \ fase	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014** e.v.
eenmalige investering € 1.427.300 / 5 jaar	€ 303.460	€ 303.460	€ 303.460	€ 303.460	€ 303.460	
opheffen achterstand vervanging € 89.860 / 5 jaar	€ 17.972	€ 17.972	€ 17.972	€ 17.972	€ 17.972	
regulier beheer en onderhoud	€ 64.800	€ 64.800	€ 64.800	€ 64.800	€ 64.800	€ 64.800
vervanging	€ 77.200	€ 77.200	€ 77.200	€ 77.200	€ 77.200	€ 77.200
extra kosten beheer en onderhoud door realisatie streefbeeld		€ 6.660	€ 13.320	€ 19.980	€ 26.641	€ 33.301
Totaal investering	**€ 463.432**	**€ 470.092**	**€ 476.752**	**€ 483.412**	**€ 490.073**	**€ 175.301**

Tabel 7 Raming kosten en budgetten komende zeven jaar

In de jaren 2009 tot en met 2013 wordt de eenmalige investering uitgevoerd en de achterstallige vervanging ingehaald. De reguliere vervanging is gebaseerd op de gemiddeld cyclische afschrijving. De extra kosten voor beheer en onderhoud die ontstaan door realisatie van het streefbeeld worden jaarlijks verhoogd met een evenredig deel van het streefbedrag uit 2014.

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Samen buitenspelen.kom

Bijlage: 1
Samenvatting analyse speelruimte

Huidige speelplekken in Amerongen

Bijlage: 1 Samenvatting Analyse

Wijzigingen per dorp

Dorp Amerongen
Als er geen grote wijzigingen in de woningvoorraad plaatsvinden, zal het kinderaantal naar verwachting stabiel blijven.
Kinderen en jeugdigen
In het noordelijke deel van Amerongen is er momenteel voldoende informele ruimte te vinden voor zowel kinderen als jeugd. Hier staat de (in)formele speelruimte zoals aan de Holleweg echter onder druk door eventuele uitbreidingsplannen/woningbouw. Vooral in het 'oude' gedeelte van Amerongen, ten zuiden van de N225, is de informele ruimte beperkt. Dit komt met name door de ruimtelijke opbouw, waardoor er een beperkte hoeveelheid openbare ruimte is, die met name door de auto's wordt gevuld.
Op het gebied van formele speelplekken is er een tekort en enkele van de huidige voorzieningen liggen niet centraal genoeg. Er dienen dus plekken bij te komen, c.q. verplaatst te worden. De meeste uitbreiding is gewenst in het 'oude' gedeelte van Amerongen aangezien hier nog geen formele plekken aanwezig zijn. Gezien de beperkte openbare ruimte zal hier naar meer creatieve oplossingen gezocht moeten worden op de aanwezige pleinen.

Buurtplattegrond Amerongen

Jongeren
De jongeren geven aan een eigen plek te missen. Op dit moment zwerven ze veelal door het dorp, maar de favoriete plekken zijn vaak de locaties waar overlast wordt ervaren en de jongeren worden weggestuurd. Kijkend naar de huidige voorzieningen is dit geheel in lijn met de opmerkingen van de jongeren. Er zijn enkele trapveldjes, maar deze zijn saai, klein en moeten gedeeld worden met de jongere jeugd. Het advies is dan ook dat er voor de jongeren meerdere voorzieningen worden aangelegd.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen[5]	nieuw[6]	streefbeeld
Kinderen 0-5	372	6	2	5	9
Jeugdigen 6-11	448	6	2	3	7
Jongeren 12-18	456	2	-	2	4

Tabel 8 Huidig en streefbeeld plekken Amerongen.

Er moeten vijf nieuwe plekken specifiek voor kinderen aangelegd worden. Voor de jeugd moeten er drie nieuwe plekken komen waarbij er een mede gebruikt kan worden door kinderen en een door jongeren. Twee speelplekken voor kinderen kunnen vervallen. Voor de jongeren zullen op twee plekken voorzieningen aangebracht moeten worden.
Over het geheel stijgt het aantal plekken van negen[7] naar 15 over geheel Amerongen. Deze stijging geeft aan dat er in verhouding tot de overige dorpen en de normen een achterstand is in het aantal voorzieningen.

[5] Het aantal 'te vervallen' heeft betrekking op plekken die in zijn geheel kunnen vervallen of voor een leeftijdscategorie geen functie (meer) hebben en dus geen voorzieningen hoeven te bieden.
[6] Het aantal plekken 'nieuw' heeft betrekking op nieuw aan te leggen speelplekken (zgn. zoekgebieden) of plekken waar voorzieningen voor de betreffende leeftijdscategorie moeten worden bijgeplaatst.
[7] De optelling van het totaal aantal plekken per leeftijdscategorie wijkt af van het totaal aantal plekken. Dit komt doordat op sommige speelplekken een inrichting voor meerdere leeftijdscategorieën aanwezig is (combinatieplekken).

Huidige speelplekken in Doorn

Dorp Doorn
Binnen het dorp Doorn is een lichte daling in het aantal kinderen zichtbaar. De verwachting is dat dit niet veel verder door zal zetten en bij nieuwbouw binnen en rondom Doorn zou het aantal weer kunnen stijgen.
Kinderen en jeugd
In een groot deel van Doorn zijn de privétuinen ruim te noemen en deze bieden een belangrijk deel van de informele ruimte aan kinderen. Op straat spelen vooral de jeugdigen, zeker wanneer de straat verkeersluw is, kan goed op straat worden gespeeld.
De meest geliefde informele ruimte binnen Doorn is het centraal in het dorp gelegen Ludenbos. Tijdens de rondgangen met de scholen werd het bos veelvuldig aangeduid als de beste speelplek in Doorn. Het speelplekkenniveau is in Doorn goed op peil; zeker in combinatie met de informele speelruimte is het aantal plekken voldoende. De ligging en inrichting van een groot deel van de speelplekken leidt er toe dat er weinig aanvullingen noodzakelijk zijn. Over het totaal gezien daalt het aantal plekken voor kinderen en jeugd, maar de plekken die blijven bestaan liggen centraal en worden verbeterd en uitdagend ingericht.

Speelplek in het Ludenbos

Jongeren
Op het gebied van jongeren biedt het dorp Doorn evenveel informele (ontmoetings)ruimte als voor kinderen en jeugd. De jongeren geven aan dat veelgebruikte ontmoetingsplaatsen niet altijd even gewenst zijn door omwonenden of politie, zoals het oude postkantoor. Op het gebied van voorzieningen zijn ze redelijk tevreden en gezien de normen is het huidige aanbod bijna op peil. Aanvullingen liggen dan ook vooral in het aanbieden van een geschikte ontmoetings- en bewegingsplek voor de verschillende groepen jongeren in Doorn.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	streefbeeld
Kinderen 0-5	612	13	7	4	10
Jeugdigen 6-11	722	13	3	1	11
Jongeren 12-18	808	5	-	2	7

Tabel 9 Huidig en streefbeeld plekken Doorn.

Het is voldoende om op negen plekken speelruimte voor kinderen te bieden. Nu wordt dit overal gedaan. Vijf bestaande plekken kunnen blijven bestaan en er dienen vier nieuwe plekken te komen. Voor de jeugd zijn er drie plekken die kunnen verdwijnen. Maar het schoolplein is de belangrijkste speelruimte en zou eigenlijk als openbare speelruimte aangewezen moeten worden.
Voor de jongeren zullen twee nieuwe plekken aangelegd moeten worden.
Over heel Doorn gezien blijft het aantal plekken gelijk op 19. Dit geeft aan dat het aantal goed is, maar dat de plekken meer specifiek voor de verschillende leeftijdsgroepen ingericht moeten worden.

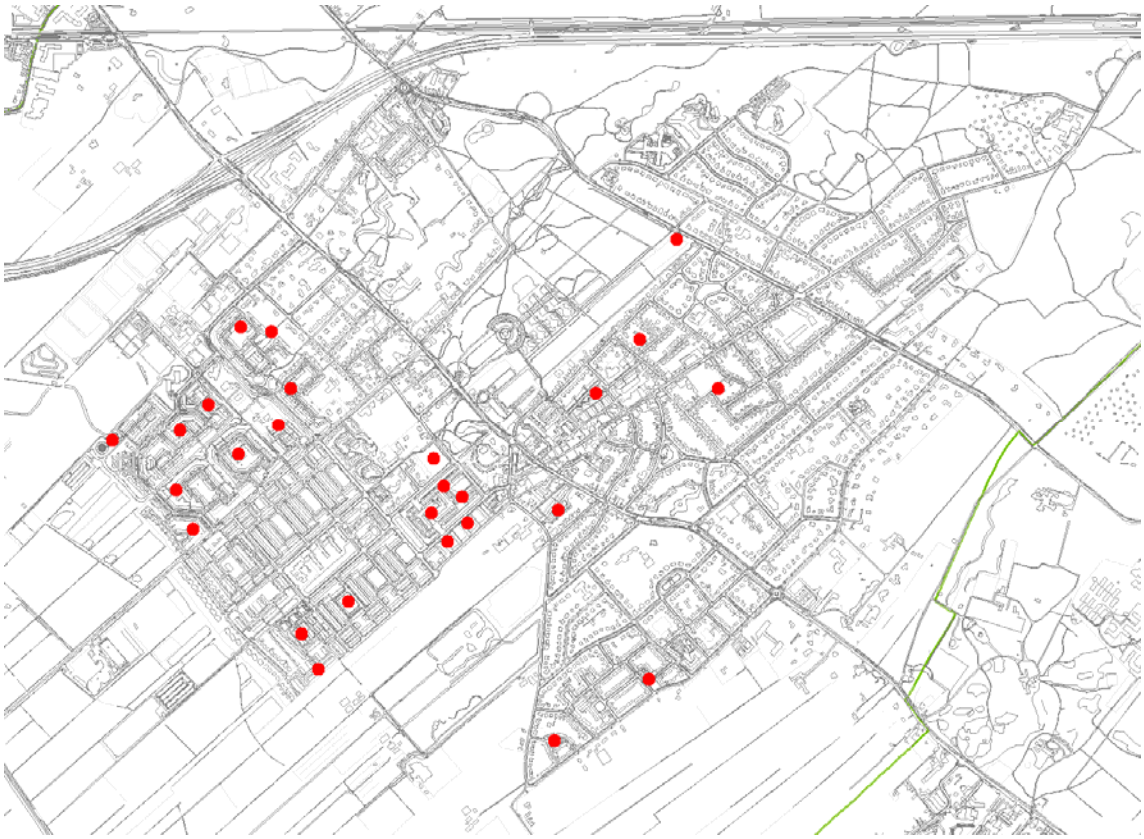

Huidige speelplekken in Driebergen-Rijsenburg

Dorp Driebergen-Rijsenburg

In Driebergen-Rijsenburg is een kleine daling in het kinderaantal zichtbaar. Met de toekomstig geplande in- en uitbreidingen is de verwachting dat er nog een (tijdelijke) stijging in het kinderaantal zal plaatsvinden.

Rondgang bij plek Drieklinken

Kinderen en jeugd

Binnen het dorp Driebergen-Rijsenburg is een grote hoeveelheid informele (groene) ruimte aanwezig. In een groot deel van het dorp zijn voor kinderen de privétuinen de belangrijkste informele speelruimte. Daarnaast kan er op veel plekken op de trottoirs of de doodlopende en verkeersluwe straten worden gespeeld. Naast de ruimte dichtbij huis zijn er binnen Driebergen-Rijsenburg veel grote groene ruimtes te vinden, zoals het park Seminarie. Hiervan maken vooral de jeugdigen gebruik om te voetballen op het gras of te struinen tussen de bomen en struiken. Kinderen komen hier enkel onder begeleiding.

Van de formele voorzieningen voor kinderen en jeugd is al een groot gedeelte aanwezig binnen het dorp. Toch zijn er nog meerdere buurten te vinden waar geen of weinig speelplekken te vinden zijn. Voornamelijk in het noordelijke deel van het dorp ontbreken speelplekken voor kinderen en enkele voor de jeugd. Hier dienen enkele centrale speelplekken te komen in aanvulling op de ruime hoeveelheid informele speelruimte. Voor de kinderen vindt er zo een gelijkmatige verdeling van voorzieningen plaats binnen het dorp. Voor de jeugd is het vooral van belang dat er enkele (formeel) ingerichte trapveldjes bijkomen. Over het geheel blijft het aantal voorzieningen voor de jeugd gelijk en komen er enkele voorzieningen voor kinderen bij.

Voetbalvoorziening Brinkseweg

Jongeren

Voor de jongeren zullen met name de grote groene ruimten gebruikt worden als ontmoetingsplek. In het gesprek met jongeren kwam naar voren dat op meerdere plekken de jongeren worden weggestuurd. Dit geeft aan dat de openbare ruimte niet overal even geschikt is om te ontmoeten en sporten. Daarnaast maakt dit duidelijk dat er mogelijk een tekort is aan (in)formele voorzieningen voor jongeren. Uit de analyse komt dit ook naar voren. De huidige voorzieningen voldoen grotendeels aan de wensen van de jongeren, maar er zijn nog aanvullende plekken gewenst. Gezien het grote aantal jongeren in verhouding tot de normen zouden er meer dan drie keer zoveel plekken moeten zijn dan het huidige aantal. Door hun centrale ligging en de mogelijke locaties van de zoekgebieden is het reëler om een kleine verdubbeling van het aantal plekken te realiseren. Hierbij is het uiteraard zaak dat de plekken ook de potentieel grotere gebruiksdruk aan kunnen. De inrichting zal hierop moeten worden afgestemd in overleg met de jongeren zelf.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	streefbeeld
Kinderen 0-5	1.137	21	6	10	25
Jeugdigen 6-11	1.429	15	4	3	14
Jongeren 12-18	1.777	5	-	4	9

Tabel 10 Huidig en streefbeeld plekken Driebergen-Rijsenburg.

Er dienen op 25 plekken voorzieningen voor kinderen te worden geboden. Om dit te realiseren worden er 10 nieuwe plekken aangewezen en kunnen er zes plekken vervallen. Op drie locaties dienen nieuwe plekken voor de jeugd te komen. Voor de jongeren zullen drie nieuwe plekken aangelegd moeten worden en wordt een locatie die nu alleen geschikt is voor de jeugd aangepast voor medegebruik door de jongeren. Over heel Driebergen-Rijsenburg stijgt het aantal plekken van 26 naar 34. Er zijn meer voorzieningen nodig voor de jongeren en ook aan de noordkant van het dorp zijn nu te weinig voorzieningen voor de kingeren en jeugd.

Huidige speelplekken in Leersum

Dorp Leersum
Als er geen grote wijzigingen in de woningvoorraad plaatsvinden, zal het kinderaantal na een lichte daling stabiliseren.
Kinderen en jeugd
In het noordelijke deel kunnen de kinderen goed in de privétuinen terecht voor een groot deel van hun informele speelruimte. Op latere leeftijd kunnen de kinderen ook gebruik maken van de straat en het aanwezige groen, hoewel het ontbreken van trottoirs hier belemmerend kan zijn.
Voor de jeugd is de straat de belangrijkste informele speelruimte, hoewel zij op meerdere plekken gestoord worden door het (te hard!?) rijdende verkeer.
In het zuidelijke deel van Leersum zijn de tuinen in verhouding wat kleiner. Hier tegenover staat dat de straten zijn voorzien van trottoirs, zodat kinderen ook hier kunnen spelen. Een grote centraal gelegen groene ruimte is er slechts bij 'De Binder' te vinden. Hier zullen vooral de jeugdigen gebruik van maken. Verder zijn de kinderen en jeugdigen voornamelijk aangewezen op de formele speelplekken.

Plein aan de Dreef

Voor de kinderen en jeugdigen zijn er voldoende speelplekken aanwezig. Wel dient er enige aanvulling plaats te hebben in het noordelijke deel, aangezien hier ten opzichte van het aantal kinderen maar beperkt speelplekken aanwezig zijn.
In het zuidelijke deel van Leersum vindt er vooral een centralisatie van speelplekken voor kinderen plaats. Door het laten vervallen van plekken die dicht bij elkaar liggen kan de meest centrale (grootste) plek beter worden ingericht. In totaal daalt het aantal voorzieningen voor kinderen, en komen er voorzieningen voor de jeugd bij.

Jongeren
Voor de jongeren zijn vooral de grotere openbare ruimtes van belang om samen te komen. Geschikte locaties hiervoor zijn ondermeer, bij 'De Binder', het plein aan de Dreef en het winkelcentrum te vinden. Tijdens het gesprek met jongeren werd duidelijk dat de jongeren wel tevreden zijn met de aanwezige plekken, maar graag een betere inrichting van de plekken willen. De aanwezige formele plekken kunnen inderdaad beter afgestemd worden op de wensen van de jongeren en daarnaast dient er in het noordelijk deel van Leersum een formele plek voor de jongeren te komen.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	streefbeeld
Kinderen 0-5	467	16	5	2	13
Jeugdigen 6-11	571	9	3	5	11
Jongeren 12-18	664	4	-	1	5

Tabel 11 Huidig en streefbeeld plekken Leersum.

In het streefbeeld zijn op 13 plekken voorzieningen voor kinderen nodig. Om dit te realiseren kunnen vijf plekken vervallen en dienen er twee nieuwe plekken te komen. De schoolpleinen liggen mooi centraal en zijn geliefde speelruimten voor de jeugd. Er moet gekeken worden of een tweetal schoolpleinen als openbare speelruimte aangewezen kunnen worden. Verder komen er nog drie nieuwe plekken voor de jeugd bij. Voor de jongeren zal er een nieuwe locatie aangelegd moeten worden.
Over het geheel gezien stijgt het aantal plekken van 20 naar 22 binnen Leersum. Dit geeft aan dat het aantal voorzieningen redelijk op peil is en dat er vooral aanpassingen zijn in leeftijdscategorie en ligging van een plek.

Schoolplein 'De Hoeksteen'

Huidige speelplekken in Maarn

Dorp Maarn
Als er geen grote wijzigingen in de woningvoorraad plaatsvinden, zal het kinderaantal naar verwachting stabiel blijven.
Kinderen en jeugd
Voor kinderen en jeugdigen in Maarn is er een duidelijke scheiding tussen noord en zuid, aangezien de snelweg A12 en de spoorlijn Utrecht-Arnhem door het dorp lopen. De hoeveelheid informele speelruimte is in verhouding tot de overige dorpen zeer groot te noemen. In elke straat is er groen te vinden en daar waar trottoirs ontbreken zijn hiervoor in de plaats grasstroken. Wel staan er soms veel auto's geparkeerd. De jeugd zal voornamelijk op de straat zelf spelen om te voetballen, of in het overige groen om te zwerven. Binnen het dorp is er voornamelijk een gebrek aan formele voorzieningen voor kinderen. Hiervoor zullen er dan ook aanvullingen moeten plaatsvinden. Voor de jeugdigen dient er vooral een herschikking van de voorzieningen plaats te hebben, zodat deze meer centraal komen te liggen. Over het totaal gezien verdubbelt het aantal plekken voor kinderen en blijft het aantal plekken voor de jeugd gelijk.

Speelplek De Pol

Jongeren
In Maarn hebben de jongeren ruim voldoende mogelijkheden om elkaar informeel te ontmoeten. Voor hen is er geen belemmering om van noord naar zuid of omgekeerd te gaan. De inrichting van de straten zorgt ervoor dat de jongeren goed even langs de weg kunnen staan. De grotere ruimtes, zoals bij het buurthuis 'De Twee Marken' of het 5 meiplein maken het mogelijk om langer te verblijven en te ontmoeten en sporten. Op het gebied van formele plekken is er nog wel enige aanvulling gewenst, zeker doordat er meerdere groepen jongeren zijn die bij elkaar komen in de openbare ruimte. Door het aanvullen van de huidige plekken ontstaat er een goede spreiding tussen plekken in noord en zuid Maarn.

Jongerenplek bij 'Twee Marken'

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	plekken nieuw
Kinderen 0-5	291	5	3	7	9
Jeugdigen 6-11	411	8	3	4	9
Jongeren 12-18	347	3	1	3	5

Tabel 12 Huidig en streefbeeld plekken Maarn.

In het streefbeeld zijn acht plekken nodig voor de kinderen. Om dit te realiseren worden er twee nieuwe plekken specifiek voor kinderen aangelegd en worden vijf huidige plekken geschikt gemaakt voor medegebruik door kinderen. Drie plekken kunnen verdwijnen. Voor de jeugd komt er een plek bij op het totaal, toch verandert er redelijk veel. Zo raken plekken hun speelfunctie voor de jeugd kwijt, of krijgen deze er bij. Verder is het voorstel om een schoolplein te betrekken in het openbare voorzieningenniveau. Voor de jongeren zullen drie nieuwe plekken aangelegd moeten worden.
Over het gehele dorp gezien stijgt het aantal plekken van 11 naar 13. Er vindt voornamelijk een herschikking plaats van de plekken en in de leeftijdscategorie waarvoor ze een functie moeten bieden.

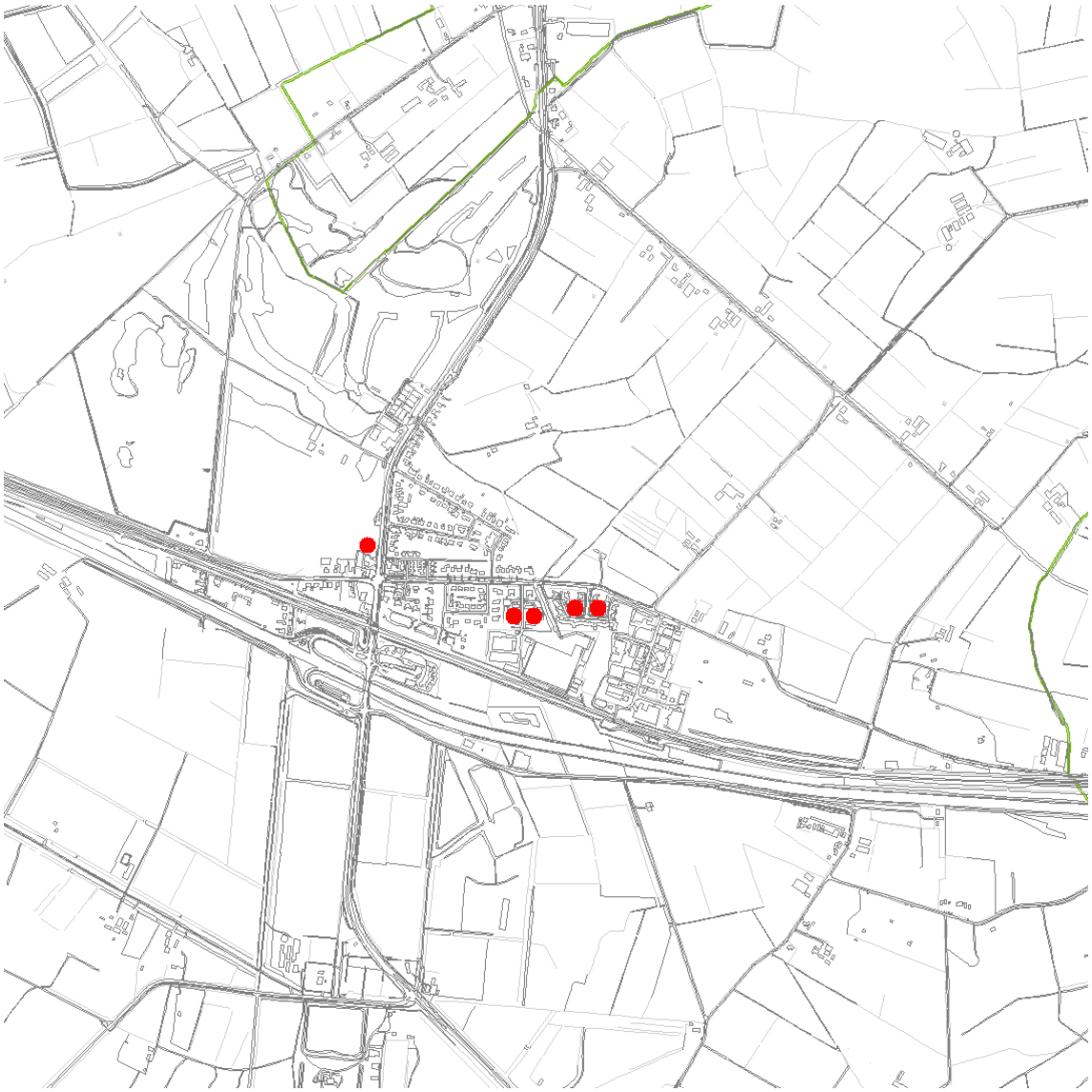

Huidige speelplekken in Maarsbergen

Dorp Maarsbergen

In Maarsbergen is een daling zichtbaar in het kinderaantal. Het is moeilijk in te schatten bij welk aantal dit stabiliseert.

Rondgang in Maarsbergen

Kinderen en jeugd

Informele speelruimte in de vorm van struingroen is vooral tussen de spoorlijn en de Haarweg ruim aanwezig, wat uitermate geschikt is voor de jeugd. Doordat de meeste straten doodlopend zijn in het dorp kan hier goed op straat gespeeld worden door kinderen, maar zeker ook jeugdigen. Hier tegenover staat dat de privétuinen wat minder speelruimte bieden in verhouding tot andere dorpen binnen de gemeente.

Het aantal formele speelplekken is goed, maar de huidige plekken missen de uitdaging en de fysieke ruimte om echt uitdagend te worden. Wanneer er voor gekozen wordt om meerdere plekken te combineren tot één speelplek dient dit ten zuiden van de Haarweg te gebeuren. Hier kunnen vier speelplekken voor kinderen en jeugd worden gecombineerd tot een uitdagende plek voor beide leeftijden. Verder speelt het schoolplein een belangrijke rol in het voorzieningenniveau.

Voetbalmogelijkheid 'Brandweer'

Jongeren

Net als voor de kinderen en jeugdigen biedt de openbare ruimte in Maarsbergen voor de jongeren ruim voldoende mogelijkheden tot ontmoeten en sporten. De formele voorzieningen bieden voldoende mogelijkheden en behoeven enkele kleine aanpassingen om de gebruiksmogelijkheden te vergroten.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	streefbeeld
Kinderen 0-5	87	3	1	2	4
Jeugdigen 6-11	121	3	-	2	5
Jongeren 12-18	206	1	-	-	1

Tabel 13 Huidig en streefbeeld plekken Maarsbergen.

Er dienen vier goede speelplekken voor kinderen aanwezig te zijn. Voor de jeugd is het openbaar stellen van het schoolplein een belangrijke verbetering van de speelruimte. Daarnaast dienen de huidige plekken verbeterd te worden. Gezien het aantal jongeren binnen het dorp blijft het huidige voorzieningenniveau gehandhaafd.

Over het geheel stijgt het aantal plekken van vijf naar zeven. Hierin is de plek voor kinderen en jeugd meegeteld die als vervanging van bestaande plekken zou kunnen dienen.

Huidige speelplekken in Overberg

Dorp Overberg
Er is een daling in het kinderaantal zichtbaar die bijna een halvering is ten opzichte van het aantal jongeren. Hoe het verdere verloop in aantal zal zijn, is moeilijk in te schatten.
Kinderen en jeugd
Over het geheel gezien is er voldoende informele speelruimte voor zowel kinderen als jeugd. Doordat het inwonertal laag is, zijn er relatief gezien ook minder auto's die het spelen op straat storen. De straten en de pleinen zijn de belangrijkste informele speelruimte, aangezien niet alle privétuinen voldoende ruimte bieden.
Naast de formele plekken aan De Hucht en de Schoolweg speelt het schoolplein een belangrijke rol in het voorzieningenniveau. In het bijzonder voor het voetballen vervult het schoolplein nu een belangrijke rol. De wens voor een trapveld leeft breed in het dorp. Om aan deze wens invulling te geven heeft Woningbouwvereniging Amerongen inmiddels een tijdelijk trapveld gerealiseerd. Voor een permanente voorziening is het van belang bij de geplande uitbreiding te zorgen voor een goed trapveld. De overige voorzieningen dienen aangepast of aangevuld te worden. Wanneer het trapveld is gerealiseerd komt er een voorziening voor de jeugd bij.

Schoolplein Overberg

Jongeren
Voor de jongeren binnen het dorp is er ruim voldoende mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en sporten. Hiervoor zijn met name de grote ruimten rondom het buurthuis, schoolplein en kerkje zeer geschikt. Als formele voorziening is er een duidelijke wens voor een trapveld. Tijdelijk is er in 2008 een trapveld gerealiseerd in het dorp. Een definitieve voorziening kan ingedeeld worden met de jeugd bij de geplande nieuwbouw.

leeftijdscategorie	kinderaantal	huidige plekken	te vervallen	nieuw	plekken nieuw
Kinderen 0-5	108	3	-	-	3
Jeugdigen 6-11	149	1	-	1	2
Jongeren 12-18	196	0	-	1	1

Tabel 14 Huidig en streefbeeld plekken Overberg.

De huidige plekken bieden allen voorzieningen voor kinderen, wat in het streefbeeld niet wijzigt. Wel is het van belang dat de voorzieningen worden aangepast op twee van de plekken. De jeugd deelt momenteel een plek met de kinderen. In het streefbeeld zou hier een plek bij moeten komen in de vorm van een trapveld. Daarnaast zou het schoolplein eigenlijk in het openbare voorzieningenniveau opgenomen dienen te worden. Voor de jongeren zal een nieuwe plek aangelegd moeten worden. Dit zal in de vorm van een trapveld gebeuren, dat zij dan delen met de jeugd.
Over het geheel stijgt het aantal plekken van drie naar vier. Deze nieuwe plek geeft als trapveld invulling aan een al langer bestaande wens.

Informele ruimte Overberg